YABANCI HAKEM KARARLARININ TANINMASI VE TENFİZİNE İLİŞKİN NEW YORK SÖZLEŞMESİ M. VII HÜKMÜ IŞIĞINDA SÖZLEŞME İLE DİĞER MİLLETLERARASI SÖZLEŞMELER VE İÇ HUKUK DÜZENLEMELERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

(Araştırma Makalesi)

DOI: https://doi.org/10.33717/deuhfd.1954327

Dr. Öğr. Üyesi Can YÖNEY*

Öz

Yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi denildiğinde ilk akla gelen düzenleme, an itibariyle 172 devletin taraf olduğu 1958 tarihli Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin New York Sözleşmesi'dir. Ancak bu konuyu düzenleyen tek düzenleme New York Sözleşmesi değildir. Örneğin, Türk hukukunda hem 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'da hem de Türkiye'nin tarafı olduğu bazı diğer milletlerarası sözleşmelerde bu konuya dair hükümler yer almaktadır. Aynı konuyu düzenleyen birden fazla sayıda düzenlemenin varlığı karşısında, yabancı hakem kararının tanınması veya tenfizi talep edildiğinde bu düzenlemelerden hangisinin uygulanacağının tespit edilmesi gerekecektir. New York Sözleşmesi bu noktada oluşabilecek belirsizliği ortadan kaldırmak adına diğer düzenlemelerle Sözleşme arasındaki ilişkiyi ele alan bir hüküm içermektedir. Sözleşmenin m. VII/1 hükmüne göre, âkit devletlerin mevzuatında yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda birden düzenleme bulunması durumunda hakem kararının tenfizi sonucunu kolaylaştıracak veya mümkün kılacak düzenlemenin üstün tutulması gerekmektedir. Türk doktrininde yeterli düzeyde ele alınmadığı kanaatinde olduğumuz bu hüküm, çalışmamızda gerek lafzının yorumlanması gerekse de işlevleriyle birlikte bir bütün olarak ele alınmaya çalışılmıştır.

* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, İstanbul (can.yoney@marmara.edu.tr) ORCID: 0000-0003-1158-8922 (Gönderim Tarihi: 18.05.2026-Kabul Tarihi: 04.08.2026) *Yazar, eserinin Dergimize ait bilimsel etik ilkelere uygun olduğunu taahhüt eder.*

Anahtar Kelimeler

Milletlerarası Tahkim, Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, New York Sözleşmesi, Daha Elverişli Düzenlemeden Faydalanma Hükmü, Maksimum Verimlilik İlkesi

THE INTERPLAY BETWEEN THE NEW YORK CONVENTION ON THE RECOGNITION AND ENFORCEMENT OF FOREIGN ARBITRAL AWARDS, OTHER INTERNATIONAL CONVENTIONS, AND DOMESTIC LAW IN LIGHT OF ARTICLE VII OF THE CONVENTION

(Research Article)

Abstract

The first instrument that comes to mind regarding the recognition and enforcement of foreign arbitral awards is the 1958 New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, which currently has 172 Contracting States. However, the New York Convention is not the only legal basis governing this matter. For instance, Turkish law contains provisions on this subject both in the Law on Private International and International Procedural Law No. 5718 and in certain other international conventions to which Türkiye is a party. Where multiple regimes are applicable, it becomes necessary to determine which one should apply when the recognition or enforcement of a foreign arbitral award is sought. To eliminate this uncertainty, the New York Convention contains a provision addressing its relationship with other international conventions and domestic law. Pursuant to Article VII(1) of the Convention, where the law of the Contracting States contains multiple regimes concerning the recognition and enforcement of foreign arbitral awards, priority should be given to the one that facilitates or enables the enforcement of the arbitral award. This provision, which we consider not to have received sufficient attention in Turkish legal scholarship, is examined in this study as a whole, both through an interpretation of its wording and an analysis of its functions.

Keywords

International Arbitration, Recognition and Enforcement of Arbitral Awards, New York Convention, More-Favorable-Right Provision, Maximum Efficiency Principle

GİRİŞ

Yabancılık unsuru barındıran ticari uyuşmazlıkların çözümünde milletlerarası tahkim her geçen gün daha fazla tercih edilen bir yöntem hâline gelmektedir. Tahkim yargılaması sonucu haksız bulunan taraf borcunu rızaen ifa etmezse, icra organlarının sürece dahil olması gerekmekte ve bu durumda da yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ihtiyaç doğmaktadır. Milletlerarası uyuşmazlıkların çözümünde tahkimi mahkemelere nazaran cazip kılan unsurlardan birisi de bu noktada karşımıza çıkmaktadır; zira hakem kararlarının tanınması ve tenfizi, Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizine İlişkin 1958 tarihli New York Sözleşmesi ("New York Sözleşmesi")[1] sayesinde yabancı mahkeme kararlarına göre çok daha kolay olmaktadır. New York Sözleşmesi'ne an itibariyle Türkiye'nin de aralarında olduğu 172 devlet taraftır[2] ve bu yönüyle özel hukuk alanında kabul edilmiş en başarılı milletlerarası sözleşmelerden bir tanesidir.

Ancak Türk hukukunda yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda yer alan tek düzenleme New York Sözleşmesi değildir. Gerçekten de hem iç hukukumuzda 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'da ("MÖHUK")[3] m. 60-63 hükümlerinde konuya dair hükümler yer almakta hem de Türkiye'nin tarafı olduğu çok sayıda adli yardımlaşma anlaşmasında yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusu da düzenlenmektedir[4]. Bu tür adli yardımlaşma anlaşmaları genellik-

---

1 R.G. 25.09.1991, S. 21002.

2 New York Sözleşmesi'ne taraf devletlerin güncel tam listesi için bkz. https://www.newyorkconvention.org/contracting-states, (Erişim Tarihi: 01.05.2026).

3 R.G. 12.12.2007, S. 26728.

4 Türkiye ile İtalya Arasında Adlî Himaye, Adlî Makamların Hukuk ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Muzahereti ve Adli Kararların Tenfizi Mukavelenamesi (R.G. 03.03.1929, S. 1133), Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi (R.G. 23.07.1990, S. 20583), Türkiye Cumhuriyeti ve Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki İşbirliğine İlişkin Sözleşme (R.G. 08.09.1991, S. 20985), Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi (R.G. 02.08.1992, S. 21303), Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 12.11.1994, S. 22109), Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 24.08.1997, S. 23090), Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi (R.G. 07.11.1997, S. 23163), Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi (R.G. 09.11.1997, S. 23165), Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 12.11.1997, S. 23168), Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuri-

le âkit devletler arasındaki adli iş birliğini çeşitli boyutlarıyla düzenlemekte ve hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu yabancı mahkeme kararlarının tanınması ve tenfiziyle aynı veya çok yakın kurallara tâbi kılmaktadırlar[5]. Aynı konuyu düzenleyen birden fazla sayıda düzenlemenin varlığı hâlinde, Türk mahkemelerinden yabancı bir hakem kararının tanınması veya tenfizi talep edildiğinde bunlardan hangisinin uygulanacağı uygulamada kafa karışıklığı yaratabilmektedir.

New York Sözleşmesi tam da bu kafa karışıklıklarını önlemek amacına hizmet edecek bir hüküm içermektedir. Sözleşme m. VII/1 hükmü, âkit devletlerin mevzuatında yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda hükümler içeren birden düzenleme bulunması durumunda ortaya çıkan çatışmayı gidermek amacıyla kabul edilmiş özel bir düzenlemedir. New York Sözleşmesi'nin sistematiği bakımından oldukça önem taşıyan bu hüküm, UNCITRAL Sekretaryası tarafından New York Sözleşmesi'nin köşe taşlarından biri olarak tanımlamış[6], doktrinde *Fouchard* tarafından ise "*Sözleşmenin uzun ömürlü olmasını sağlayan, zekice tasarlanmış bir fikir ve bir hazine*" olarak nitelenmiştir[7]. Söz konusu hükme göre, "*İşbu sözleşme hükümleri, âkit devletler arasında akdedilmiş hakem kararlarının tanınması veya icrasına dair, iki yahut çok taraflı sözleşmelerin muteberliğine halel getirmez ve ilgili taraflardan hiçbirini, bir hakem kararından, bunun derme-*

---

yeti Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 14.05.2000, S. 24049), Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 28.05.2000, S. 24062), Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 30.05.2000, S. 24064), Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 04.05.2004, S. 25452), Türkiye Cumhuriyeti ile Umman Sultanlığı Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 22.05.2010, S. 27588), Türkiye Cumhuriyeti ile İran İslam Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adlî İşbirliği Anlaşması (R.G. 05.07.2011, S. 27985 (Mükerrer)), Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticari ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması (R.G. 31.07.2017, S. 30140 (Mükerrer)) bu sözleşmelerden bazılarıdır.

5 **Gaillard**, Emmanuel/**Savage**, John: Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, Lahey 1999, s. 113-114.

6 **UNCITRAL Secretariat**, Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), New York 2016, https://newyorkconvention1958.org/pdf/guide/2016_Guide_on_the_NY_Convention.pdf , (Erişim Tarihi: 13.04.2026), s. 289.

7 **Fouchard**, Philippe: "Suggestions pour accroître l'efficacité internationale des sentences arbitrales", Revue de l'arbitrage, Sayı 4, 1998, s. 653-672, s. 664.

yan edildiği memleketin kanun ve sözleşmeleri hükümleri dairesinde faydalanmak imkânından mahrum kılmaz"[8]. Görülebileceği üzere söz konusu hüküm uyarınca tanıma veya tenfiz talebiyle başvurulan devletin taraf olduğu başka bir milletlerarası sözleşmede ya da iç hukukunda hakem kararlarının tanınması veya tenfizi bakımından New York Sözleşmesi'ne nazaran daha elverişli hükümler bulunuyorsa New York Sözleşmesi yerine bu daha elverişli hükümlerin uygulanması gerekmektedir[9].

---

[8] Hükmün İngilizce metni ise şu şekildedir: "*The provisions of the present Convention shall not affect the validity of multilateral or bilateral agreements concerning the recognition and enforcement of arbitral awards entered into by the Contracting States nor deprive any interested party of any right he may have to avail himself of an arbitral award in the manner and to the extent allowed by the law or the treaties of the country where such award is sought to be relied upon.*"

[9] **Gaillard/Savage**, s. 113; **UNCITRAL Secretariat**, s. 293; **Van Den Berg**, Albert: The New York Arbitration Convention of 1958, Kluwer Law, Lahey 1981, s. 90-91; **Paulsson**, Jan: "Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments", Asia Pacific Law Review, Cilt 6, Sayı 2, 1998, s. 1-28, s. 7-8; **Lew**, Julian M./**Mistelis**, Loukas A./**Kröll**, Stefan M.: Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, 2003, s. 697-698; **Şit**, Banu: Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, İmaj Yayınevi, Ankara 2005, s. 104; **Poudret**, Jean-François/**Besson**, Sébastien: Comparative Law of International Arbitration, Sweet & Maxwell, Zürih 2007, s. 152; **Ekşi**, Nuray: New York Konvansiyonuna Göre İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tenfizi, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009, (İptal), s. 62-64; **Bahçekapılı Vincenzi**, Senem: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının New York Konvansiyonu Uyarınca Tenfizi", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt 36, Sayı 1, 2016, s. 73-126, s. 85-86; **Gül**, Mehmet Akif: New York Sözleşmesi Bağlamında Usûlî Tenfiz Engelleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016, s. 134; **Ruhi**, Ahmet Cemal: 1958 Tarihli New York Sözleşmesi Çerçevesinde Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 110-111; **Kaytaz Eker**, Bihter: Harmonising Role of the New York Convention, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, s. 283; **Öğünç**, Esra: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 70, Sayı 3, 2021, s. 801-839, s. 809; **Dönmez**, Cansu: Verildiği Ülkede İptal Edilen Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 190-191; **Blackaby**, Nigel/**Partasides**, Constantine/**Redfern**, Alan: Redfern and Hunter on International Arbitration, 7. Bası, Oxford University Press, 2023, para. 11.96; **Darwazeh**, Nadia/**Grémaud**, Sophie: "New York Convention, Article V(1)(e) [Non-Binding Award]", Herbert Kronke/Patricia Nacimiento/Dirk Otto/Nicola Christine Port (Ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2. Bası, Kluwer Law International, 2024, s. 347-400, s. 381; **Otto**, Dirk: "New York Convention, Article VII [Other Enforcement Regimes]", Herbert Kronke/Patricia Nacimiento/Dirk Otto/Nicola Christine Port (Ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2. Bası, Kluwer Law International, 2024, s. 547-566, s. 551; **Çavuşoğlu**, Sercan: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Ka-

Kısaca tahkim yanlısı düzenlemenin tercih edilmesini öngördüğü söylenebilecek olan bu hüküm, mevzuatında yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu ele alan çeşitli düzenlemeler bulunan Türk hukuku bakımından da önem arz etmektedir. Bununla beraber, çeşitli işlevleri bağlamında incelenmiş olmakla beraber, Türk doktrininde New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün tüm unsurlarıyla analizinin yeterli düzeyde yapılmadığı kanısındayız. İşte çalışmamız tam da bu eksiği gidermeyi hedeflemekte ve söz konusu hükmü gerek lafzının yorumlanması gerekse işlevleriyle birlikte bir bütün olarak ele almaya çalışmaktadır.

Bu kapsamda, çalışmamızda öncelikle aynı konuyu ele alan düzenlemeler arasındaki ilişkiye dair genel çerçeveyi ve New York Sözleşmesi'nin m. VII/1 hükmünde bu ilişkiye dair öngörülen çözüm yolunu ortaya koyacak, akabinde New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünü detaylı şekilde inceleyerek hükme dair temel esasları ortaya koyacağız. Sonrasında konuyu Türk hukuku bağlamında ele alacak ve New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü karşısında Türk mevzuatında yer alan ve yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu ele alan diğer düzenlemeler ile New York Sözleşmesi arasındaki ilişkinin temel esaslarını izah edecek ve en son olarak ise New York Sözleşmesi ile tahkime ilişkin diğer düzenlemeler arasında karşılaşılan çatışmaların başlıca görünüm biçimlerini ele almaya çalışacağız. Bu çatışma örnekleri olarak da tahkim anlaşmasının şekli, tanıma ve tenfiz başvurusu esnasında ibraz edilmesi gereken belgeler, hakem kararlarının kesinleşmesi zorunluluğu ve iptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konuları ele alınacaktır.

I. AYNI KONUYU ELE ALAN DÜZENLEMELER ARASINDAKİ İLİŞKİYE DAİR GENEL ÇERÇEVE VE NEW YORK SÖZLEŞMESİ M. VII/1 HÜKMÜNÜN ÖNGÖRDÜĞÜ ANLAYIŞ

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün önemi ve işlevinin daha iyi anlaşılabilmesi için çalışmamızda ilk olarak bir hukuk düzeninde aynı konuyu düzenleyen birden fazla düzenlemenin varlığına genel olarak nasıl bir sonuç bağlandığı ortaya konacak ve akabinde m. VII/1 hükmünün bu çözüme nazaran öngördüğü farklı yaklaşım ele alınacaktır.

---

rarlarının Tenfiz Edilebilirliği", Tahkim Yargılaması ve Hakem Kararı Üçüncü Bölüm, Mustafa Erkan/Candan Yasan Tepetaş/Can Yöney/Ayşenur Öztürk Kayıklık (Ed.), Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt-4, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2026, s. 363-426, s. 380.

A. Konuya İlişkin Genel Çerçeve

Bir hukuk düzeninde aynı konuyu düzenleyen birden fazla düzenlemenin bulunması karşısında hangi düzenlemenin üstün tutulacağı meselesi, elbette salt milletlerarası tahkime ilişkin bir sorun değildir. Gerçekten de bir hukuk düzeninde aynı konuyu ele alan düzenleme bulunması söz konusu olabilir ve bu düzenlemelerin birbiriyle çatışan hükümler içermesi durumunda hangi hükmün üstün tutulacağına problemi ortaya çıkabilir. Böyle bir çatışmanın varlığı durumunda hangi hükme üstünlük tanınacağı konusunda ilk olarak ilgili düzenlemelerin doğrudan bu durumu ele alan bir hüküm içerip içermediğine bakılmalıdır. Örneğin Türk hukukunda MÖHUK'un 64. maddesi 2675 sayılı MÖHUK'u[10] yürürlükten kaldırdığına yönelik bir düzenleme içermekte[11] ve bu sayede milletlerarası özel hukuk konusunu düzenleyen iki kanunun hükümleri arasında bir çatışma doğması ihtimalini daha baştan önlemektedir. İç hukuk düzenlemeleri açısından kanun koyucunun önceki ve eski tarihli mevzuat arasındaki ilişkiyi gözetmesi, tek bir aktörün bu konuda yetkili olması karşısında daha az problemli bir durum olarak değerlendirilebilir.

Ancak birbiriyle çatışan düzenlemeler arasına bir milletlerarası sözleşme dahil olduğunda bu değerlendirmenin biraz daha zorlaşacağı aşikârdır. Yine de milletlerarası sözleşmelerde de özellikle kendilerinden önceki tarihli milletlerarası sözleşmelerle aralarındaki ilişkiyi düzenleyen hükümlere ("*compatibility provision*") yer verilebilmektedir. Milletlerarası sözleşmelerin herhangi bir kafa karışıklığına mahal vermeksizin bu konuyu doğrudan kendilerinin hükme bağlamaları oldukça yararlıdır. Bu yönde düzenlemelere özellikle de Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansı[12] bünyesinde hazırlanan milletlerarası sözleşmelerde sıklıkla rastlanabilmektedir. Örneğin, milletlerarası istinabeye ilişkin olarak hem 1970 Tarihli Hukukî veya Ticarî

---

10 R.G. 22.05.1982 S. 17701.

11 MÖHUK m. 64: "*(1) 20/5/1982 tarihli ve 2675 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun,*
(2) 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 866 ncı maddesinin ikinci fıkrası,
(3) 5/12/1951 tarihli ve 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 88 inci maddesi, yürürlükten kaldırılmıştır."

12 Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansı, 1893 yılında milletlerarası özel hukuk kurallarının yeknesaklaştırılması amacıyla kurulmuş ve merkezi Hollanda'nın Lahey şehrinde bulunan bir milletlerarası örgüttür. An itibariyle 92 ülke ve Avrupa Birliği'nden oluşmak üzere toplam 93 üyesi bulunan örgüte dair detaylı bilgi için bkz. https://www.hcch.net/en/home, (Erişim Tarihi: 23.03.2026).

Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Lahey Sözleşmesi'nde[13] hem 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi'nde[14], milletlerarası tebligata ilişkin olaraksa hem 1965 Tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî ve Gayrî Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi'nde[15] hem 1954 tarihli Hukuk Usulüne İlişkin Lahey Sözleşmesi'nde düzenlemeler yer almaktadır. Her iki örnekte de sonraki tarihli olan sözleşmelerde hem yeni hem de eski tarihli sözleşmeye taraf olan devletler açısından hangi düzenlemenin üstün tutulması gerektiği konusu açık bir şekilde düzenlenmekte ve taraf devletler bakımından sonraki tarihli sözleşmenin uygulanması gerektiği yönünde düzenlemeler yer almaktadır[16].

Elbette Lahey Milletlerarası Özel Hukuk Konferansı örneğinde olduğu gibi aynı konuyu düzenleyen milletlerarası sözleşmelerin aynı kuruluş bünyesinde hazırlanmış olması hâlinde doğrudan bu çatışma ihtimalini gözeten somut düzenlemelere yer verilmesi çok daha muhtemeldir. Öte yandan, aynı kuruluş bünyesinde hazırlanmamış olmakla beraber, bazı milletlerarası sözleşmelerin kendilerinden önceki tarihli milletlerarası sözleşmelere doğrudan işaret ederek, kapsamlarına giren bazı konuların bu önceki tarihli sözleşmelere tâbi olduklarını düzenledikleri görülmektedir. Örneğin, bazı ikili veya çok taraflı adli yardımlaşma anlaşmalarında yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusu da anlaşmanın kapsamına alınmakta, ancak bu konuda New York Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulacağı düzenlenerek olası bir çatışma ihtimalinin önüne geçilmektedir[17].

Ancak kimi hâllerde milletlerarası sözleşmeler diğer düzenlemelerle arasındaki ilişki konusunda sessiz kalabilmektedir. Milletlerarası sözleşmeler

---

13 R.G. 15.06.2004, S. 25493.

14 R.G. 23.03.1972, S. 14137.

15 R.G. 17.06.1972, S. 14218.

16 1970 Tarihli Hukukî veya Ticarî Konularda Yabancı Ülkelerde Delil Sağlanması Hakkında Lahey Sözleşmesi m. 29: "*İşbu Sözleşmeye taraf olup aynı zamanda 17 Temmuz 1905 ve 1 Mart 1954 tarihlerinde Lahey'de imzalanan Hukuk Usulüne Dair Sözleşmelere katılmış bulunan Taraflar arasında, bu Sözleşme, daha önceki Sözleşmelerin 8 inci-16 ıncı maddelerinin yerini alacaktır.*"

1965 Tarihli Hukukî ve Ticarî Konularda Adlî ve Gayrî Adlî Belgelerin Yabancı Memleketlerde Tebliğine Dair Lahey Sözleşmesi m. 22: "*İşbu Sözleşme, tasdik edilen Devletler arasındaki ilişkilerde, Hukuk Muhakemeleri Usulü ile ilgili olarak La Haye'de sırası ile 17 Mart 1905 ve 1 Mart 1954'de imzalanan Sözleşmelerin biri veya diğerinde taraf oldukları nispette bunların 1 ilâ 7 inci maddelerinin yerine kaim olacaktır.*"

17 **Gaillard/Savage**, s. 114. Türkiye'nin taraf olduğu Türkiye Cumhuriyeti ile İran İslam Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adlî İşbirliği Anlaşması m. 21 hükmü de bu yöndedir.

dahilinde bir açıklık yer almayan bu tür ihtimallerde genellikle "sonraki kanun öncekini ilga eder" ("*lex posterior derogat legi priori*") ve "özel kanun genel kanunu ilga eder" ("*lex specialis derogat legi generali*") şeklindeki genel hukuki yorum ilkelerinden faydalanılarak ortaya çıkan çatışma giderilmeye çalışılmaktadır[18].

Birbiriyle çatışan hükümler içeren düzenlemelerin milletlerarası sözleşme ile iç hukuk düzenlemeleri olması durumunda ise hukuk düzenlerinin genellikle milletlerarası sözleşmeleri iç hukuka üstün tutmayı tercih ettikleri söylenebilecektir[19]. Türk hukukunda bu konuyu düzenlemeyen temel kural, Anayasa m. 90/5 hükmünde karşımıza çıkmaktadır. Söz konusu düzenleme ilk cümlesinde "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir*" diyerek milletlerarası sözleşmelerin kanun hükmünde olduğunu ifade etmiş, ancak son cümlesinde "*Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır*" diyerek temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası sözleşme hükümlerinin aynı konuyu düzenleyen kanun hükümlerine üstün tutulacağını öngörmüştür. Bununla beraber, milletlerarası özel hukuk özelinde konu MÖHUK m. 1/2 hükmünde özel olarak düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, "*Türkiye Cumhuriyetinin taraf olduğu milletlerarası sözleşme hükümleri saklıdır*". Doktrinde bu hüküm genel olarak konuya ilişkin milletlerarası sözleşmelerin özel düzenleme ("*lex specialis*") teşkil etmesinden de hareketle, milletlerarası özel hukuk bakımından milletlerarası sözleşme hükümlerinin MÖHUK hükümlerine nazaran öncelikle uygulanacağı şeklinde yorumlanmaktadır[20].

---

18 **Gaillard/Savage**, s. 113.

19 **Gaillard/Savage**, s. 134; **Bolayır**, Nur: Medenî Usul Hukuku'nda Hâkimin Hukuku Re'sen Uygulaması İlkesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 152, dn. 439.

20 **Ekşi**, İptal, s. 133; **Ruhi**, s. 69; **Ekşi**, Nuray: "Yargıtay Kararları Işığında Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizinde Kamu Düzeni", Public and Private International Law Bulletin, Cilt 40, Sayı 1, Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan, 2020, s. 143-201, (Kamu Düzeni), s. 148; **Akıncı**, Ziya: Milletlerarası Tahkim, 6. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, (Tahkim), s. 527; **Özel**, Sibel/**Erkan**, Mustafa/**Pürselim**, Hatice Selin/**Karaca**, Hüseyin Akif: Milletlerarası Özel Hukuk, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 84; **Doğan**, Vahit/**Yılmaz**, Alper Çağrı/**Ayhan İzmirli**, Lale: Milletlerarası Özel Hukuk, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2025, s. 13; **Şanlı**, Cemal/**Esen**, Emre/**Ataman Figanmeşe**, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 12. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2025, s. 21, dn. 47; **Güngör**, Gülin: Türk Milletlerarası Özel Hukuku, 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2026, s. 27.

B. New York Sözleşmesi m. VII/1 Hükmünün Varlık Sebebi ve Öngördüğü Temel Anlayış

Aynı konuyu ele alan birden fazla düzenleme bulunması durumunda hangisinin üstün tutulacağı konusunda New York Sözleşmesi'nin yaklaşımı ise konuya dair açık bir hüküm sevk etmek olmuştur. Sözleşme ilk olarak m. VII/2 hükmünde "*Hakemlik şartlarına dair 1923 tarihli Cenevre protokolü ile yabancı hakem kararlarının icrasına dair 1927 tarihli Cenevre Sözleşmesi, âkit devletler işbu sözleşme gereğince birbirine karşı bağlandıkları andan itibaren ve bağlılıkları nispetinde, yürürlüklerini kaybederler*" demek suretiyle New York Sözleşmesi'nin âkit devletler açısından 1923 tarihli Cenevre Protokolü ile 1927 tarihli Cenevre Sözleşmesi'ni yürürlükten kaldırdığını düzenlemektedir[21]. Bu hüküm, esasen çalışmamızın esas konusunu oluşturan m. VII/1 hükmünde kabul gören anlayışın istisnasını oluşturmaktadır[22]. Zira aşağıda ele alınacağı üzere, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünde milletlerarası tahkim alanında kabul edilen diğer milletlerarası sözleşmeleri yürürlükten kaldırma niyeti taşımadığını ifade etmekteyken, ikinci fıkrasında bunun tam tersini yapmakta ve kendisinden önceki tarihli bu iki milletlerarası sözleşmeyi ilga etmekte ve âkit devletler açısından yalnızca kendisinin uygulanacağını öngörmektedir.

İkinci fıkrada değinilen bu iki milletlerarası sözleşmenin dışında kalan diğer düzenlemelerle yaşanabilecek çatışma ise m. VII/1 hükmünde ele alınmıştır: "*İşbu sözleşme hükümleri, âkit devletler arasında akdedilmiş hakem kararlarının tanınması veya icrasına dair, iki yahut çok taraflı sözleşmelerin muteberliğine halel getirmez ve ilgili taraflardan hiçbirini, bir hakem kararından, bunun dermeyan edildiği memleketin kanun ve sözleşmeleri hükümleri dairesinde faydalanmak imkânından mahrum kılmaz*". Görülebileceği üzere söz konusu m. VII/1 hükmü, aynı amaca hizmet eden ve bu amaca farklı açılardan yaklaşan iki cümlecikten oluşmaktadır. Hükmün ilk yarısı New York Sözleşmesi'nin devletlerin taraf olduğu diğer milletlerarası sözleşmelerle arasındaki ilişkiyi konu almaktayken, ikinci yarısı ise tanıma veya tenfiz talebiyle devlet mahkemelerine başvuran tarafların, kendileri açısından daha elverişli hükümler içeren iç hukuk veya milletlerarası sözleşme hükümlerinden faydalanma imkânını düzenlemektedir. Bir bütün olarak okunduğunda, hükmün ilk yarısının esasen ikinci yarısının habercisi olduğu ve hükmün temel varlık sebebinin ikinci yarısında yer alan düzenle-

---

21 Türkiye bahsi geçen iki milletlerarası sözleşmeye de taraf değildir.

22 **Van Den Berg**, s. 82; **Kaytaz Eker**, s. 75.

me olduğu anlaşılmaktadır[23]. Hüküm bu anlamda doktrinde kısaca "daha elverişli düzenlemeden yararlanma hükmü" (*more-favorable-right provision*) olarak anılabilmekte[24] ve New York Sözleşmesi'nin neredeyse yetmiş yıla dayanan yürürlük sürecinde önemli bir rol oynamaktadır.

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü, Sözleşmenin yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizini taraf devletlerde mümkün kılmak ve kolaylaştırmak amacının bir yansıması olarak kabul edilmektedir[25]. Gerek Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu ("UNCITRAL") Sekretaryasınca[26] gerek doktrince[27] gerekse de bir İsviçre Federal Mahkemesi kararında[28] ifade edildiği üzere, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü, "sonraki kanun öncekini ilga eder" ("*lex posterior derogat legi priori*") ve "özel kanun genel kanunu ilga eder" ("*lex specialis derogat legi generali*") şeklindeki genel yorum ilkelerinden ayrılmaktadır. Benzer şekilde, milletlerarası sözleşmelerin iç hukuka üstün tutulması yönünde pek çok hukukta kabul gören anlayış da New York Sözleşmesi'nce kabul edilmemiştir[29].

---

23 **UNCITRAL Secretariat**, s. 290.

24 **Van Den Berg**, s. 81; **Gaillard/Savage**, s. 133; **UNCITRAL Secretariat**, s. 290; **Otto**, s. 548; **Moses**, Margaret L.: The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, Cambridge University Press, New York 2008, s. 23.
İngilizce doktrinde "*most-favorable-right*" veya "*most favored rights*" terminolojisini tercih eden yazarlar da bulunmaktadır, bkz. **Hendel**, Clifford J./**Pérez Nogales**, María Antonia: "Chapter 12: Enforcement of Annulled Awards: Differences Between Jurisdictions and Recent Interpretations", 60 Years of the New York Convention: Key Issues and Future Challenges, Katia Fach Gomez/Ana M. Lopez-Rodriguez (Ed.), Kluwer Law International, 2019, s. 185-206, s. 192; **Born**, Gary: International Commercial Arbitration, 3. Bası, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn 2021, s. 258. Türkçe doktrin açısından **Çavuşoğlu** da bu terminolojiyi esas almakta ve "en lehe düzenlemeden yararlanma" ifadesini kullanmaktadır, bkz. **Çavuşoğlu**, s. 379, dn. 45.

25 **Van Den Berg**, s. 82; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 698; **Şit**, s. 104; **Ekşi**, İptal, s. 67; **Kaytaz Eker**, s. 75; **Born**, s. 258-259; **Akıncı**, Tahkim, s. 539; **Öğünç**, s. 819. Aynı görüş hem UNCITRAL Çalışma Grubunca hem de UNCITRAL Sekretaryasınca paylaşılmıştır, bkz. **UNCITRAL Secretariat**, s. 293; **UNCITRAL Working Group II (Arbitration)**: Settlement of commercial disputes - Preparation of uniform provisions on written form for arbitration agreements - Article II(2) of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), Note by the Secretariat, A/CN.9/WG.II/WP.139, 14.12.2005, https://docs.un.org/en/A/CN.9/WG.II/WP.139, (Erişim Tarihi: 13.04.2026), para. 24.

26 **UNCITRAL Secretariat**, s. 293.

27 **Gaillard/Savage**, s. 133; **Otto**, s. 550.

28 Tribunal Fédéral de Suisse, BGE 110 IB 191, 14.03.1984, http://relevancy.bger.ch/cgi-bin/JumpCGI?id=BGE-110-IB-191, (Erişim Tarihi: 06.05.2026), s. 194.

29 **Gaillard/Savage**, s. 134.

Hükmün bu ilkeler yerine benimsediği çözüm ise "maksimum verimlilik" ("*maximum efficiency"*) ilkesidir[30]. İlkeye verilen bu isim, New York Sözleşmesi'nin kendisinden alınabilecek maksimum verimin alınabilmesini temin edecek şekilde uygulanması hedefine atıf yapmaktadır[31]. Bu ilkeye göre, New York Sözleşmesi ile başka bir milletlerarası sözleşme ya da iç hukuk düzenlemesinin hükümleri arasında bir çatışma olması durumunda, uygulanma ihtimali bulunan düzenlemelerden hangisinin sonraki tarihli veya özel düzenleme niteliği taşıdığının incelenmesi yerine, hangisinin hükümlerinin hakem kararlarının tenfizini kolaylaştıran ve/veya mümkün kılan nitelikte olduğu tespit edilerek söz konusu düzenlemenin üstün tutulması gerekmektedir[32]. Bu tespit sonucu uygulanacak olan düzenleme New York Sözleşmesi olabileceği gibi, başka bir milletlerarası sözleşme veya iç hukuk hükümleri de olabilecektir.

Görüldüğü üzere, milletlerarası tahkimi dünya genelinde teşvik etmek ve yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizini dünya genelinde yeknesak kurallara bağlama amacıyla kabul edilen New York Sözleşmesi, bunu yaparken aynı konuya ilişkin diğer düzenlemeleri ilga etme yolunu tercih etmemiştir[33]. Sözleşmenin izlemeyi tercih ettiği yol, yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi bakımından taraf devletlere bir sınır belirlemektir. Sözleşmenin getirdiği sınır adeta bir "çatı" teşkil etmekte ve bu doğrultuda taraf devletler Sözleşmenin öngördüğü kontrol düzeyini aşan, daha ağır tenfiz şartları getirememektedirler[34]. Ancak m. VII/1 hükmü sayesinde taraf devletlerin sözleşmede öngörülene nazaran daha hafif şartlar öngören iç hukuk düzenlemeleri sevk etmeleri veya milletlerarası sözleşmelere taraf olmaları önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır. Bu anlayışın bir sonucu olarak, New York Sözleşmesi'ne taraf devletlerin sözleşmede yer alan hükümler yerine başka milletlerarası sözleşmelerde veya iç hukukta yer alan ve hakem kararının tenfizi açısından daha elverişli hükümleri uygulamaları durumunda, taraf devletlerin New York Sözleşmesi'ne taraf olmaktan kaynaklanan yükümlülüklerini ihlal ettikleri sonucuna da varılmayacaktır[35].

---

30 Bir Lüksemburg İstinaf Mahkemesi kararında bu ilke *favor arbitrandum* şeklinde isimlendirilmiştir, bkz. Cour d'Appel de Luxembourg, Sovereign Participations International SA v. Chadmore Developments Ltd., 28.01.1999, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXIVa, 1999, s. 714-723, s. 722.

31 **Gaillard/Savage**, s. 133.

32 **Van Den Berg**, s. 91; **UNCITRAL Secretariat**, s. 293; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 799.

33 **Otto**, s. 548.

34 **UNCITRAL Secretariat**, s. 289.

35 **Van Den Berg**, s. 92; **UNCITRAL Secretariat**, s. 289; **Otto**, s. 552.

Bununla beraber, söz konusu m. VII/1 hükmü karşısında taraf devletlerin New York Sözleşmesi yerine sıklıkla alternatif düzenlemelere başvurmaları durumunda[36], bu uygulamanın yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizinde uygulanacak kurallar açısından dünya genelinde yeknesaklık sağlanması hedefine hizmet etmeyeceği söylenebilir[37]. Benzer şekilde, söz konusu hüküm nedeniyle tenfiz davasının tâbi olacağı kuralların belirsizleştiği ve bu durumun tenfiz davasının davalısı açısından da savunma hakkını ne şekilde kullanacağını muğlak hâle getirdiği yönünde bir eleştiri de yapılabilir[38]. Bizce de her milli hukukta tahkim dostu olarak nitelenebilecek gelişmelerin aynı hızda kabul edilmemesi karşısında, Sözleşmenin m. VII/1 hükmünün yeknesaklığı sağlama amacına bir nebze zarar verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak bu yaklaşım bilinçli bir tercihin sonucudur. Zira New York Sözleşmesi hazırlanırken güdülen amaçlar arasında hakem kararlarının sınır ötesi etkisine uygulanacak kuralları yeknesaklaştırmak yanında, bu sonucun ortaya çıkmasını desteklemek ve kolaylaştırmak da bulunmaktaydı[39]. Sözleşmenin m. VII/1 hükmü de bu iki amaç arasında bir tercihte bulunulduğunu ve hakem kararlarının sınır ötesi etkinliğini sağlama amacının yeknesaklık sağlama amacına nazaran öncelikli görüldüğünü göstermektedir[40]. Gerçekten de öngördüğü çözüm yoluyla hükmün bu amaca hizmet

---

36 New York Sözleşmesi'ni m. VII/1 hükmü ışığında neredeyse hiç uygulamayan bir hukuk düzeninin hâlihazırda da bulunduğu belirtilmektedir. Tahkim dostu hukuk düzenlerinin başında gelen Fransız hukukunun, m. VII/1 hükmünün en yaygın uygulama alanı bulduğu hukuk düzeni olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır. Doktrinde New York Sözleşmesi'nin artık Fransız hukuku bakımından işlevsiz hâle geldiği belirtilmektedir (**Gaillard/Savage**, s. 133). Zira iç hukukta yer alan tanıma ve tenfize dair düzenlemelerin New York Sözleşmesi m. V hükmüne göre daha esnek şartlar sunması karşısında, Fransız yargısının yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi davalarında New York Sözleşmesi'ni oldukça nadir durumlarda uyguladığı ifade edilmektedir (**Fouchard**, s. 665; **Otto**, s. 553).

37 Bu yöndeki eleştiriler için bkz. **Van Den Berg**, s. 83; **Poudret/Besson**, s. 854; **Kaytaz Eker**, s. 75; **Otto**, s. 554-555; **Goode**, Roy: "The Role of the Lex Loci Arbitri in International Commercial Arbitration", Arbitration International, Cilt 17, Sayı 1, 2001, s. 19-40, s. 39. Bu yazarlardan olan **Goode**'a göre, m. VII/1 hükmü tadil edilerek uygulama alanının milletlerarası sözleşmelerle sınırlanması ve iç hukuk düzenlemelerinden faydalanma imkânının hükümden çıkarılması daha uygun olacaktır (**Goode**, s. 39).

38 Bu yöndeki eleştiriler için bkz. **Van Den Berg**, s. 83; **Otto**, s. 555.

39 **Fouchard**, s. 664; **Şit**, s. 104; **Ekşi**, İptal, s. 134; **Otto**, s. 555; **Kronke**, Herbert: "New York Convention, Article II [Arbitration Agreements]", Herbert Kronke/Patricia Nacimiento/Dirk Otto/Nicola Christine Port (Ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2. Bası, Kluwer Law International, 2024, s. 25-114, s. 37.

40 Bu doğrultuda bkz. **Paulsson**, s. 7; **Fouchard**, s. 664; **Kronke**, s. 37.

ettiği görülebilmektedir. Sözleşmenin imzalandığı 1958 yılından bu yana geçen neredeyse yetmiş yıllık süreçte, New York Sözleşmesi'nin metnine hiç dokunulmasına gerek kalmaksızın, yabancı hakem kararlarının sınır aşan etkinliği her geçen gün daha güçlü bir şekilde sağlanabilmektedir[41].

Doktrinde *Fouchard* New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünü sözleşme dahilinde bir tür diyalektik gelişim sunan bir hüküm olarak değerlendirmektedir. Yazara göre bu hüküm bir yandan taraf devletlerce milletlerarası tahkime ilişkin başka düzenlemeler yapıldıkça New York Sözleşmesi'nin kendi işlevini yitirmesine neden olmakta, diğer yandan ise bunu bilinçli bir şekilde yaptığından New York Sözleşmesi'nin amaçlarına daha iyi hizmet etmesini temin etmektedir. Tahkim dostu düzenlemelerin sayısının artmasıyla New York Sözleşmesi'nin uygulama alanının azalması ve belki de bir gün hiç uygulanamaz hâle gelmesi, esasen hem m. VII/1 hükmünün hem de doğrudan New York Sözleşmesi'nin amacına ulaştığı anlamına gelecektir[42].

Bu durum, bizce de New York Sözleşmesi'nin adeta "anayasal" nitelik taşımasıyla da yakından bağlantılıdır[43]. Zira Sözleşmede yer alan pek çok hüküm geniş ve kapsayıcı ifadeler içermekte ve milletlerarası tahkim anlaşmaları ile hakem kararlarına etki tanınması konusunda temel hukuki çerçeveyi çizmeyi hedeflemektedir. Bu bakımdan, Sözleşmenin akdedilmesi üzerinden neredeyse yetmiş yıl geçmiş olması ve bu süreçte pek çok teknolojik ve hukuki gelişme yaşanmış olması karşısında, bizce de güncel gelişmelere cevap verebilecek şekilde daha elverişli bir düzenlemenin varlığı durumunda Sözleşmenin yerini bu düzenlemeye bırakması, esasen Sözleşmenin ruhuna daha uygun olan bir yaklaşım teşkil edecektir.

II. NEW YORK SÖZLEŞMESİ M. VII/1 HÜKMÜNE DAİR TEMEL ESASLAR

New York Sözleşmesi'nin kendisiyle aynı konuyu ele alan diğer milletlerarası sözleşmeler ve iç hukuk düzenlemeleriyle arasında doğabilecek çatışmaların giderilmesi açısından öngördüğü çözüm yolunu m. VII/1 hükmünde ortaya koyduğunu ve bu hükmün varlık sebebine dair temel esasları ortaya koyduktan sonra, hükmün uygulanması bakımından netleştirilmesi gereken bazı temel esasları ele almaya çalışacağız.

---

41 **Fouchard**, s. 664-665.

42 **Fouchard**, s. 665.

43 Sözleşmeye dair bu niteleme için bkz. **Kaytaz Eker**, s. 53; **Born**, s. 117.

A. Daha Elverişli Düzenlemenin Uygulanmasına Ne Şekilde Karar Verilebilir?

İlk olarak ortaya konması gereken nokta, hüküm uyarınca daha elverişli hükümlerin uygulanmasının kimin talebi üzerine yapılabileceğidir. Hüküm "*ilgili taraflardan hiçbirini, bir hakem kararından, bunun dermeyan edildiği memleketin kanun ve sözleşmeleri hükümleri dairesinde faydalanmak imkânından mahrum kılmaz*" ifadesini içererek, daha elverişli hükümlerin uygulanmasının tarafların talebi üzerine gündeme gelebilecek bir imkân olduğundan bahsetmektedir. Peki burada kastedilen hangi taraftır? Hem davacının hem de davalının tercihi dikkate alınacak mıdır?

Kanımızca "ilgili taraflar" ("*any interested party*") ifadesinin geniş yorumlanması ve davalı tarafın da bu kapsamda değerlendirilmesi, tenfiz davası açıldığı tarihte davaya uygulanacak kuralların belirsizliğe düşmesi sonucunu doğuracağı gibi, her bir taraf yüksek ihtimalle kendi avantajına olan hükümlerin uygulanmasını isteyeceğinden ortak bir düzenleme üzerinde mutabık kalınmasını da imkânsızlaştıracaktır. Benzer şekilde, davalının tenfizi daha ağır koşullara bağlayan düzenlemelerin uygulanması gerektiği yönündeki savunmasına üstünlük tanımak, New York Sözleşmesi'nin tenfizi kolaylaştırma ve mümkün kılma amacıyla da bağdaşmayacaktır[44]. Dolayısıyla, m. VII/1 hükmünde çoğul bir ifade kullanılmış olmasına karşın, hükümde kastedilenin yalnızca tanıma ve tenfiz davasının davacısı olduğu kanaatindeyiz[45]. Nitekim bir İsviçre mahkemesi kararında da aynı sonuca varılmış ve davalının başka bir milletlerarası sözleşmede yer alan daha ağır şartlara dayanarak tenfiz davasının reddedilmesi yönündeki istemi reddedilmiştir[46].

Bu noktada ele alınması gereken bir diğer ihtimal, "ilgili taraflar" ifadesinin yalnızca uyuşmazlığın taraflarıyla sınırlı olarak mı algılanması gerektiği yoksa hâkimlerin de re'sen bu konuda karar verme yetkisi olup olmadığı meselesidir. Sözleşmenin hazırlık sürecinde Birleşmiş Milletler Ekonomik ve Sosyal Konsey (*United Nations Economic and Social Council*) tarafından hazırlanan raporda "ilgili taraf" ifadesiyle birlikte taraf devletlerin de hükmün kapsamına eklenmesinin değerlendirildiği, ancak sonraki aşamalarda bu

---

44 **Van Den Berg**, s. 84; **UNCITRAL Secretariat**, s. 291.

45 **Van Den Berg**, s. 84; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 698; **Poudret/Besson**, s. 825; **UNCITRAL Secretariat**, s. 290; **Otto**, s. 556.

46 Italian party v. Swiss company, Bezirksgericht Zürich, 14.02.2003 and Obergericht Zürich, 17.07.2003, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXIX, 2004, s. 819-833, s. 830.

yönde açık bir hükmün gerekli olmadığı düşüncesiyle bundan vazgeçildiği belirtilmektedir[47].

Konuya dair yargı kararları incelendiğinde Fransız mahkemelerinin sıklıkla davacı tarafın bu yönde bir talebi olmasa dahi, daha elverişli hükümler içeren iç hukuk hükümlerini re'sen uyguladıkları görülmektedir[48]. Alman mahkemelerinin de benzer yönde verdikleri kararlar mevcuttur[49]. İsviçre mahkemelerinin ise aksi yönde verdiği bir karar bulunmaktadır[50]. Doktrinde mahkemelerin bu yetkiye sahip olduklarını yönünde görüş bildiren yazarlar olduğu gibi[51], hükümde yer almayan bu yetkinin mahkemelere tanınmaması gerektiğini savunan bir görüş de mevcuttur[52]. Bir başka görüş ise bu konuda m. VII/1 hükmünün sessiz kalmasından hareketle, bu konudaki kararı her bir âkit devletin kendi usul hukukuna göre vermesi gerektiğini savunmaktadır[53]. Biz de Türk usul hukuku açısından daha elverişli hükümlerin uygulanması konusunda davacı tarafça bir talepte bulunulmasının şart olmadığını düşünmekteyiz. Dolayısıyla, kanımızca davacı tarafça açık bir seçimde bulunulmasa dahi Türk mahkemeleri hakem kararlarının tenfizini kolaylaştıran ve/veya mümkün kılan daha elverişli düzenlemeyi re'sen uygulayabilir. Medeni usul hukukumuzda Hukuk Muhakemeleri Kanunu ("HMK") m. 33 hükmü[54] karşısında hâkimin tarafların gösterdiği hukuki sebeplerle bağlı olmadığı ve yarışan haklara dayalı davalarda dahi hâkimin yarışan kurallardan davacının daha lehine olanını uygulamaya yetkili olduğunun kabul edildiği[55] düşünüldüğünde, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün varlık

---

47 Report of the Committee on the Enforcement of International Arbitral Awards, E/AC.42/4/Rev.1, 28.03.1955, s. 15.

48 **Otto**, s. 554; **Çavuşoğlu**, s. 381, dn. 52. Bu yönde kararlar için bkz. Cour de Cassation, 1ère Chambre Civile, Société Pabalk Ticaret Şirketi v. Société Anonyme Norsolor, 83-11.355, 09.10.1984, https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007014185, (Erişim Tarihi: 05.05.2026); Cour d'Appel de Paris, Ministère tunisien de l'Équipement v. Société Bec Frères and Société Grands Travaux d'Afrique, 92.23638 & 92.23639, 24.02.1994, s. 275-285, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=139, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

49 Bundesgerichtshof, III ZB 68/02, 25.09.2003, SchiedsVZ, Cilt 1, Sayı 6, 2003, s. 281-282; Bundesgerichtshof, III ZB 50/05, 23.02.2006, SchiedsVZ, Cilt 4, Sayı 3, 2006, s. 161-165.

50 Tribunal fédéral de Suisse, ATF 111 Ib 253, 05.11.1985, http://relevancy.bger.ch/cgi-bin/JumpCGI?id=BGE-111-IB-253, (Erişim Tarihi: 05.05.2026), s. 255.

51 **Van Den Berg**, s. 85-86, dn. 216; **UNCITRAL Secretariat**, s. 291-292; **Öğünç**, s. 821.

52 **Poudret/Besson**, s. 825.

53 **Otto**, s. 554.

54 "*Hâkim, Türk hukukunu resen uygular.*"

55 **Bolayır**, s. 285; **Meriç**, Nedim: "Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi", Süleyman

sebebi karşısında hâkimlere bu noktada aynı yetkiyi vermemenin hiçbir gerekçesi olmadığı kanaatindeyiz.

Bu kabulün doğurabileceği bir risk, taraflarca yargılama sırasında hiç tartışılmamış olan bir düzenlemenin hâkimce karara esas alınması durumunda verilecek kararın sürpriz karar yasağının ihlali olarak değerlendirilebilecek olmasıdır[56]. Bu durumun özellikle de uygulamada nadiren karşılaşılan bir ikili adli yardımlaşma anlaşmasının hâkimce esas alınması durumunda gündeme gelmesi söz konusu olabilir. Kanımızca bu riskin önüne geçebilmek adına hâkimlerin davayı aydınlatma ödevi çerçevesinde daha elverişli hükümler içerdiği kanaatinde olduğu düzenlemeye ilişkin olarak tarafların dikkatini çekmesi ve tarafların bu düzenlemede yer alan tanıma ve tenfiz şartlarına dair iddia ve savunmalarını ortaya koyabilmelerine imkân tanınması uygun bir çözüm teşkil edecektir[57]. HMK m. 27'nin madde gerekçesinde de ifade edildiği üzere[58], bu durum hukuki dinlenilme hakkının da bir gereğidir[59].

B. Daha Elverişli Düzenlemenin Uygulanması Bakımından Hâkimin Takdir Yetkisi Var Mıdır?

"İlgili taraf" kavramının kapsamı netleştirildikten ve konuya dair kanaatimiz ortaya konduktan sonra ele alınması gereken bir diğer nokta, davacının bu yönde bir talebi olduğunda mahkemelerin New York Sözleşmesi'ni uygulayıp uygulamama konusunda herhangi bir takdir yetkisine sahip olup

---

Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2: MİHBİR Özel Sayısı, 2014, s. 23-63, s. 39-40; **Pekcanıtez**, Hakan: "§ 9. Dava Hakkında Genel Bilgiler", Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, Cilt 2, Hakan Pekcanıtez/Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz (Ed.), 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 923-1107, s. 1098; **Kuru**, Baki/**Aydın**, Burak: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 152.

56 **Tanrıver**, Süha: Medeni Usul Hukuku, Cilt 1, Yetkin Yayınları, Ankara 2016, s. 360, **Erdönmez**, Güray: "§ 8. Medenî Usûl Hukukuna Hâkim Olan İlkeler", Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, Cilt 1, Hakan Pekcanıtez/Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz (Ed.), 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 775-922, s. 833, 884; **Algan**, Doğukan: Medeni Usul Hukukunda Sürpriz Karar Verme Yasağı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025, s. 230.

57 **Tanrıver**, s. 360; **Erdönmez**, s. 833; **Algan**, s. 292.

58 "*Ortaya çıkacak karar, hukukun genel ilkelerine, mevzuata ve yerleşik içtihatlara tamamen aykırı ve sürpriz sayılacak nitelikte olmamalıdır. Bu durum "sürpriz karar yasağı" olarak da ifade edilmektedir.*"

59 **Erdönmez**, s. 880; **Algan**, s. 389; Hakan **Pekcanıtez**, "Hukuki Dinlenilme Hakkı", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2000, s. 753-791, s. 788.

olmadığıdır. Bu durum, aşağıda da ele alınacağı üzere, özellikle de Sözleşmenin m. V/1 hükmünde sayılan tanıma ve tenfiz engellerinden birinin varlığı durumunda dahi hâkimin davayı reddetmek zorunda olmaması ve bu konuda takdir yetkisine sahip olması[60] karşısında önem taşımaktadır. Acaba hâkim aynı takdir yetkisine burada da sahip midir? New York Sözleşmesi m. V'in İngilizce metninde yer alan ve takdir yetkisine işaret eden "*may be refused*" terminolojisi, m. VII/1 hükmünde yer almamaktadır. Söz konusu hüküm tam aksine İngilizce metinde "*shall (...) not deprive*" ve Türkçe tercümede "*mahrum kılmaz*" ifadelerini içermek suretiyle daha elverişli hükmün uygulanmasının doğrudan New York Sözleşmesi'nin gereği olduğunu göstermektedir. O hâlde, hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin daha elverişli bir hüküm mevcutsa ve davacının bu hükmün uygulanması yönünde bir talebi varsa, hâkimler New York Sözleşmesi ile daha elverişli hüküm arasından tercihini daha elverişli hüküm yönünde kullanmak yönünde bir takdir yetkisine sahip olmayıp daha elverişli hükmü uygulamakla mükelleftirler[61].

C. Daha Elverişli Düzenleme Kapsamında Yararlanılabilecek Haklar Nelerdir?

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün kapsamına dair önem taşıyan bir nokta, bu hüküm ışığında faydalanılabilecek hakların bir sınırı olup olmadığıdır. Aşağıda detaylı şekilde ele alınacak olan hükmün oynadığı rolün başlıca görünüm biçimlerinden de görülebileceği üzere, New York Sözleşmesi'nin öngördüğü bu imkân sınırlı bir şekilde algılanmamalı ve New York Sözleşmesi'ndeki herhangi bir düzenlemeye nazaran daha elve-

---

60 New York Sözleşmesi m. V/1 hükmünün hâkime takdir yetkisi tanıdığı yönünde bkz. **Van Den Berg**, s. 265; **Paulsson**, s. 6-7; **Şit**, s. 155; **Ekşi**, İptal, s. 62; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 76-77; **Gül**, s. 129; **Hendel/Pérez Nogales**, s. 189, 203; **Ruhi**, s. 75; **Kaytaz Eker**, s. 169; **Akıncı**, Tahkim, s. 649-650; **Born**, s. 3981; **Öğünç**, s. 828; **Dönmez**, s. 122; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 821; **Çavuşoğlu**, s. 415-416; **Akıncı**, Ziya: Milletlerarası Ticarî Hakem Kararları ve Tenfizi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, Ankara 1994, (Tenfiz), s. 152-153; **Kalpsüz**, Turgut: Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2010, s. 217; **Kocasakal**, Hatice: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının Tenfiz Edilebilirliği", Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizinde Güncel Gelişmeler, Süheylâ Balkar Bozkurt (Ed.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 139-148, s. 148.

61 **Paulsson**, s. 10; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 86; **Öğünç**, s. 810; **Darwazeh/Grémaud**, s. 381.

rişli hükümlerden faydalanma imkânı sunduğu şeklinde yorumlanmalıdır[62]. Nitekim hükmün Türkçe tercümesinde yer almamakla beraber, İngilizce metninde yer alan ve ilgili tarafların sahip olabileceği her türlü hakka açıkça vurgu yapan "*any right he may have*" ifadesinden de Sözleşmenin bu açıdan bir ayrım gözetmediği görülebilmektedir. Dolayısıyla, örneğin tanıma ve tenfize ilişkin şartlarının düzenlendiği m. V hükmünün yanı sıra, tanıma ve tenfiz talebinin ekinde ibraz edilmesi gereken belgeleri ele alan m. IV hükmü de daha elverişli bir hükmün varlığı durumunda uygulanmamalı ve yerlerini söz konusu daha elverişli hükme bırakmalıdır.

Benzer şekilde, hükmün kapsamı bakımından önem taşıyan bir diğer nokta da m. VII/1 hükmünün yalnızca tanıma ve tenfize ilişkin daha elverişli hükümler bakımından mı uygulanabileceği meselesidir. Hükmün lafzı incelendiğinde "*hakem kararlarının tanınması veya icrasına dair*" denilmek suretiyle bir sınırlamaya yer verildiği görülmektedir. Bu durumda tanıma ve tenfizden önceki aşamayı ilgilendiren m. II hükmü açısından daha elverişli hükümden faydalanma imkânının bulunmadığı sonucuna mı varılmalıdır? Doktrinde hükmün bu şekilde kaleme alınmasının bilinçli olmadığı[63] ve m. II hükmünün Sözleşmenin kapsamına müzakerelerin en son aşamasında eklenmiş olmasından dolayı m. VII/1 hükmünün bu şekilde kaleme alınmış olabileceği[64] ifade edilmektedir. Bu çerçevede, daha elverişli hükümlerden faydalanma imkânının yalnızca tanıma ve tenfize ilişkin düzenlemelerle sınırlı olmadığı ve New York Sözleşmesi'nin tamamını kapsadığı görüşü doktrinde ağırlıklı olarak kabul görmektedir[65]. Nitekim UNCITRAL de 2006 yılında yayımladığı tavsiyesinde m. VII/1 hükmünün m. II'nin uygulaması bakımından da uygulama kabiliyeti olduğunu belirterek bu yoruma iştirak etmiştir[66].

---

62 **UNCITRAL Secretariat**, s. 291.

63 **Van Den Berg**, s. 86; **UNCITRAL Secretariat**, s. 298; **Kaytaz Eker**, s. 75; **Otto**, s. 549.

64 **Van Den Berg**, s. 86; **UNCITRAL Secretariat**, s. 298; **Kaytaz Eker**, s. 75-76.

65 **Van Den Berg**, s. 86; **Gaillard/Savage**, s. 137; **Moses**, s. 24; **Born**, s. 540, dn. 207; **Otto**, s. 549; **Esen**, Emre: Milletlerarası Tahkim, Filiz Kitabevi, İstanbul 2025, s. 512-513. Aksi yönde bkz. **Poudret/Besson**, s. 151.

66 **UNCITRAL**: Recommendation regarding the interpretation of article II, paragraph 2, and article VII, paragraph 1, of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, done in New York, 10 June 1958, adopted by the United Nations Commission on International Trade Law on 7 July 2006 at its thirty-ninth session, A/61/17, Annex II, https://uncitral.un.org/sites/default/files/media-documents/uncitral/en/a2e.pdf, (Erişim Tarihi: 14.04.2026).

D. "Daha Elverişli Düzenleme" Olarak Alternatif Bir Düzenlemenin Bir Bütün Olarak mı Uygulanması Gerekir Yoksa Birden Fazla Düzenlemenin Farklı Hükümlerinin Birlikte Uygulanması da Mümkün Müdür?

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmüne dair ele alınması gereken son mesele, hükmün uygulanmasında bir bütün olarak bir düzenlemenin diğerine tercih edilmesi mi gerektiği yoksa somut olayda uygulanabilir düzenlemelerden her birinin elverişli hükümlerinin bir araya getirilerek uygulanmasının mümkün olup olmadığıdır. Bu konuda taraf devlet mahkemelerinin farklı yönde yaklaşımlar izlediği görülmektedir. Örneğin, Alman mahkemeleri pek çok kararında tenfiz davasında dilekçe ekinde sunulması gereken belgelere ilişkin olarak New York Sözleşmesi m. IV hükmü yerine iç hukuk düzenlemesinden faydalanmış, ancak tenfiz şartları bakımından New York Sözleşmesi m. V hükmünü uygulamaya devam etmiştir[67]. ABD ve Japon mahkemelerinin de birden fazla düzenlemenin bir araya getirilebileceği yönünde kararları bulunmaktadır[68]. Öte yandan, Alman mahkemelerinin aksi sonuca vararak iki farklı düzenlemenin aynı anda uygulanmasının mümkün olmadığı yönünde verdiği kararlar da bulunmaktadır[69].

Doktrinde ise birden fazla düzenlemenin bir arada uygulanması önünde herhangi bir engel bulunmadığı düşüncesinde olan görüşler bulunduğu

---

67 Bu yöndeki kararlardan bazıları için bkz. Oberlandesgericht Köln, Trading Company (Israel) v. Buyer (Germany), 9 Sch 01-03, 23.04.2004, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert van den Berg (Ed.), Cilt XXX, 2005, s. 557-562; Oberlandesgericht München, Company A (Austria) v. Company B (Austria), Company C (Austria), 34 Sch 31/06, 23.02.2007, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert van den Berg (Ed.), Cilt XXXIII, 2008, s. 517-523; Oberlandesgericht Karlsruhe, Creditor under the award (Taiwan) v. Debtor under the award, 9 Sch 02/07, 14.09.2007, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert van den Berg (Ed.), Cilt XXXIII, 2008, s. 541-548.

68 ABD mahkemelerinin bu yöndeki kararı için bkz. United States District Court for the District of Columbia, Chromalloy Aeroservices, Inc. v. Arab Republic of Egypt, 94-2339, 31.07.1996, https://jusmundi.com/en/document/decision/en-chromalloy-aeroservices-inc-v-egyptian-air-force-memorandum-of-the-united-states-district-court-for-the-district-of-columbia-wednesday-31st-july-1996, (Erişim Tarihi: 17.05.2026), para. 30. Japon mahkemelerinin bu yöndeki kararı için bkz. Okayama District Court, Civil Section II, Zhe-jiang Provincial Light Industrial Products Import & Export Corp. v. Takeyari K.K., Hei 4 (Wa) 8, 14.07.1993, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert van den Berg (Ed.), Cilt XXII, 1997, s. 744-747, para. 8.

69 Bundesgerichtshof, III ZB 68/02, 25.09.2003, SchiedsVZ, Cilt 1, Sayı 6, 2003, s. 281-282; Bundesgerichtshof, III ZB 18/05, 21.09.2005, SchiedsVZ, Cilt 3, Sayı 6, 2005, s. 306-308; Bundesgerichtshof, III ZB 50/05, 23.02.2006, SchiedsVZ, Cilt 4, Sayı 3, 2006, s. 161-165.

gibi[70], bu yola karşı soru işaretiyle yaklaşan görüşler de bulunmaktadır[71]. Bu çözüm yoluna eleştirel yaklaşan yazarlara göre bu çözüm yolunun kabulü, birbirleriyle bağlantılı olan ve kendi içinde bir bütünlük arz eden hükümlerin birbirinden ayrıştırılması anlamına gelecektir[72] ve özellikle de tenfiz davasının davalısı bakımından savunma hakkını kullanma açısından öngörülebilirlik ve hukuki belirliliğin ortadan kalkması riski ortaya çıkabilecektir[73].

Kanaatimizce New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün hakem kararlarına etki tanınmasını kolaylaştırmak amacına hizmet etmesi karşısında, daha elverişli hükme başvuru imkânının tek bir düzenlemenin tercihi zorunluluğuyla sınırlanması yerinde bir yaklaşım değildir. Dolayısıyla, teorik olarak bu ihtimalin reddedilmemesi daha uygun olacaktır. Ancak aksi görüşteki yazarlarca da ifade edildiği üzere, farklı düzenlemelerinin bir araya getirilerek uygulanmasına imkân tanınması, kendi içerisinde bir bütünlük arz eden tenfiz şartlarını da anlamsızlaştırma riski taşımaktadır. Örneğin, hakem kararlarının iptal edilmiş olmasını bir tenfiz engeli olarak düzenlemeyen ancak kararların kesinleşmesini arayan bir adli yardımlaşma anlaşması[74] ile kararla-

---

70 **Gaillard/Savage**, s. 137; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 698; **Born**, s. 3747; **Kronke**, s. 37.

71 **Van Den Berg**, s. 85-86; **Otto**, s. 555; **Çavuşoğlu**, s. 380, dn. 48.

72 **Van Den Berg**, s. 85-86.

73 **Otto**, s. 555.

74 Gerçekten de Türkiye'nin taraf olduğu bazı ikili adli yardımlaşma anlaşmalarında yer alan tenfiz şartları bu doğrultudadır. Örneğin, Türkiye ile İtalya Arasında Adlî Himaye, Adlî Makamların Hukuk ve Ceza İşlerinde Karşılıklı Muzahereti ve Adli Kararların Tenfizi Mukavelenamesi m. 19-23, Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi m. 18-24, Türkiye Cumhuriyeti ve Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki İşbirliğine İlişkin Sözleşme m. 20-29, Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi m. 79-85, Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 21-27, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 21-27, Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 21-27, Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ile Umman Sultanlığı Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai

rın kesinleşmesini aramayan ancak hakem kararının iptal edilmiş olmasını bir tenfiz engeli olarak değerlendiren New York Sözleşmesi arasındaki ilişki değerlendirildiğinde, her iki düzenlemenin de kendi içerisinde bir bütünlük arz ettiği görülebilmektedir. Adli yardımlaşma anlaşması kararın iptal edilmiş olmasını tek başına bir tenfiz engeli olarak değerlendirmemişse de kararın kesinleşmesini arayarak esasen iptal edilmiş kararların tenfizini de engellemiş olmaktadır[75]. Böyle bir çatışma hâlinde, kararın kesinleşmesine gerek görmeyen New York Sözleşmesi ile kararın iptal edilmiş olmasını bağımsız bir tenfiz engeli olarak saymayan adli yardımlaşma anlaşmasının bir araya getirilerek uygulanması mümkün olamayacaktır. Bu ihtimalde, bir düzenleme dahilinde yer alan tenfiz şartları bir bütün olarak değerlendirilmeli ve New York Sözleşmesi'nin daha elverişli hükümler içerdiği sonucuna varılmalıdır. Ancak hükümlerin kendi içerisindeki bütünlüğünü bozmayacak hâllerde birden fazla düzenlemenin birlikte uygulanması kanımızca mümkün olmalıdır. Örneğin, tenfiz dava dilekçesinin ekinde sunulması gereken belgelere ilişkin olarak daha hafif şartlar içeren iç hukuk hükümleri ile tenfiz şartlarını düzenleyen New York Sözleşmesi m. V hükmünün bir arada uygulanması önünde herhangi bir engel olmadığı kanısındayız[76].

III. NEW YORK SÖZLEŞMESİ M. VII/1 HÜKMÜ IŞIĞINDA TÜRK MEVZUATINDA YER ALAN MİLLETLERARASI TAHKİME İLİŞKİN DÜZENLEMELER İLE NEW YORK SÖZLEŞMESİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANA HATLARI

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün varlık sebebini ve hükme dair temel esasları ortaya koyduktan sonra, ilgili hükmün Türk hukuku bakımından oynadığı rolün temel çerçevesini çizmeye çalışacağız. Bu bağlamda, çalışmamızın bu başlığında Türk mevzuatında yer alan diğer milletlerarası sözleşmeler ve iç hukuk düzenlemeleri ile New York Sözleşmesi arasındaki ilişki, Sözleşmenin m. VII/1 hükmü ışığında ana hatlarıyla ortaya konmaya çalışılacaktır.

Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 19-24, Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticari ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 19-24.

75 **Dönmez**, s. 198. Doktrinde **Ekşi** ise ikili adli yardımlaşma anlaşmalarında bu tenfiz engelinin açıkça düzenlenmemiş olması itibariyle ilgili anlaşmalarını New York Sözleşmesi'ne nazaran daha elverişli düzenleme olarak değerlendirmekte, ancak bu kanaatine rağmen Türk mahkemelerince tarafımızca savunulan görüşe iştirak edilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir, bkz. **Ekşi**, İptal, s. 136-137.

76 Aynı yönde bkz. **Poudret/Besson**, s. 826.

A. New York Sözleşmesi ile 1961 Tarihli Cenevre Sözleşmesi Arasındaki İlişki

Türk hukuku bakımından New York Sözleşmesi ile arasındaki ilişki değerlendirilmesi gereken ilk düzenleme, bir diğer çok taraflı milletlerarası sözleşme olan Milletlerarası Ticari Hakemlik Konusunda 21 Nisan 1961 Tarihli Cenevre Sözleşmesi'dir[77]. Söz konusu sözleşme, milletlerarası tahkim alanında yeknesaklığı sağlamak bakımından New York Sözleşmesi'ne nazaran daha da ileriye giden adımlar atan az sayıdaki çok taraflı milletlerarası sözleşmeden bir tanesi olarak değerlendirilmektedir[78]. New York Sözleşmesi'ne nazaran uygulamada doğurduğu etki çok sınırlı da olsa[79], Cenevre Sözleşmesi'ne an itibariyle Türkiye dahil 31 devlet taraf olmuş durumdadır[80].

Cenevre Sözleşmesi'nin düzenlediği konular gözetildiğinde, sözleşmeyle New York Sözleşmesi arasında bir çatışma yaşanma ihtimali düşük görünmektedir. Zira New York Sözleşmesi'ne benzer şekilde Cenevre Sözleşmesi de milletlerarası tahkim alanında yeknesaklık sağlanmasını hedefleyen bir milletlerarası sözleşme olarak temelde New York Sözleşmesi'nin düzenlemediği konulardan olan hakem heyetinin oluşumu, uyuşmazlığın esasına uygulanacak hukuk, hakem kararının iptali gibi konuları düzenlemektedir[81]. Yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusu Sözleşmede doğrudan düzenlenen konular arasında yer almamaktadır. Dolayısıyla Cenevre Sözleşmesi, New York Sözleşmesi'nin bir tamamlayıcısı olup[82], bu sayede her iki sözleşmenin de uyum içerisinde uygulanması ve hükümleri

---

77 R.G. 23.09.1991, S. 21000.

78 **Gaillard/Savage**, s. 138.

79 **Born**, s. 121.

80 Cenevre Sözleşmesi'ne taraf devletlerin güncel tam listesi için bkz. https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXII-2&chapter=22&clang=_en, (Erişim Tarihi: 09.04.2026).

81 Türk hukuku bakımından bu meselelere ilişkin olarak Cenevre Sözleşmesi ile uygulama alanının çatışması ihtimali bulunan düzenleme, 4868 sayılı Milletlerarası Tahkim Kanunu'dur ("MTK") (R.G. 05.07.2001, S. 24453). Ancak MÖHUK m. 1/2 hükmüne benzer şekilde, MTK m. 1/6 hükmü de milletlerarası sözleşme hükümlerini saklı tuttuğundan hem MTK hem de Cenevre Sözleşmesi'nin uygulama alanına giren hâllerde öncelikle Cenevre Sözleşmesi uygulanacak, Sözleşmenin düzenlemediği konularda ise MTK tamamlayıcı bir işlev görecektir (**Güngör**, s. 393).

82 **Van Den Berg**, s. 94; **Akıncı**, Tenfiz, s. 101; **Gaillard/Savage**, s. 143; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 118; **UNCITRAL Secretariat**, s. 294; **Akıncı**, Tahkim, s. 57; **Dönmez**, s. 53.

arasında herhangi bir çatışma meydana gelmemesi temin edilebilmektedir[83]. Nitekim çeşitli devlet mahkemeleri de verdikleri kararlarda her iki düzenleme arasındaki ilişkinin birbirini tamamlayıcı niteliğine dikkat çekmişlerdir[84].

Ancak Cenevre Sözleşmesi'nin New York Sözleşmesi'nin uygulama alanına doğrudan etki eden iki düzenlemesi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Sözleşmenin tahkim anlaşmasının şeklini düzenleyen m. I/2 hükmüdür. Bu hüküm, New York Sözleşmesi'ne nazaran daha hafif bir şekil şartı öngörmektedir. İkincisi ise tenfiz mahkemelerince New York Sözleşmesi m. V/1(e) hükmü kapsamında tenfiz engeli olarak dikkate alınabilecek olan hakem kararının iptaline dayanak gösterilen sebepleri kısıtlayan m. IX/2 hükmüdür. New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün öngördüğü "maksimum verimlilik" prensibi çerçevesinde, Cenevre Sözleşmesi'nin getirdiği bu daha elverişli hükümlerin her iki sözleşmeye de taraf devletler açısından New York Sözleşmesi'ne nazaran öncelikle uygulanacağı şüphesizdir[85].

B. New York Sözleşmesi ile 1965 Tarihli ICSID Sözleşmesi Arasındaki İlişki

New York Sözleşmesi ile arasındaki ilişki değerlendirilmesi gereken ve Türkiye'nin taraf olduğu bir diğer milletlerarası sözleşme, 1965 tarihli Devletler ve Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümlenmesi Hakkında Sözleşme'dir ("ICSID Sözleşmesi")[86]. Yabancı yatırımcılar ile ev sahibi devletler arasında doğan uyuşmazlıkların milletlerarası tahkim yoluyla tarafsız bir forum nezdinde çözümlenebilmesi amacına hizmet edecek bir sistem öngören ICSID Sözleşmesi'nin m. 54 hükmü, verilen hakem kararlarının taraf devletlerde etki doğurması konusunu ele almaktadır. Hükmün ilk fıkrasının ilk cümlesi şu şekildedir: "*Her üye ülke bu sözleşmeye uygun olarak verilmiş her kararı bağlayıcı kabul edecek ve kararın parasal yükümlülüklerini kendi sınırları içerisinde kendi Devletinin mahke-*

---

83 **Van Den Berg**, s. 94; **Akıncı**, Tenfiz, s. 113; **Akıncı**, Tahkim, s. 57; **Dönmez**, s. 53-54.

84 Bu yönde bir İspanyol mahkemesi kararı için bkz. Nobulk Cargo Services Ltd. v. Compañía Española de Laminación S.A., Tribunal Supremo, 27.02.1991, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert van den Berg (Ed.), Cilt XXI, 1996, s. 678-680. Benzer bir Fransız mahkemesi kararı için bkz. Cour d'Appel de Rouen, Société Européenne d'Études et d'Entreprises (S.E.E.E.) v. République Socialiste Fédérale de Yougoslavie, 982/82, 13.11.1984, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=119, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

85 Her iki hükme dair detaylı açıklamalara aşağıda "A. Tahkim Anlaşmasının Şekli" ve "D. İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi" başlıkları altında yer verilecektir.

86 R.G. 06.12.1988, S. 20011.

mesinin nihai bir kararı gibi yerine getirecektir". Bu hükümden görülebileceği üzere, ICSID Sözleşmesi yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunda New York Sözleşmesi'nde öngörülen mekanizmadan ayrılarak yatırımcıların alacaklarına kavuşmalarını daha kolaylaştırıcı nitelikte bir düzenleme getirmiştir. New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünden hareketle ICSID Sözleşmesi'nin öngördüğü ve tanıma ve tenfizi kolaylaştıran bu mekanizmanın Türkiye gibi her iki milletlerarası sözleşmeye de taraf devletlerde öncelikli olarak uygulanacağı şüphesizdir[87].

Öte yandan, ICSID ve New York Sözleşmesi'nin uygulama alanlarının kesişme ihtimali sınırlı da olsa vardır. Örneğin, ICSID nezdinde verilen kararların icrasının ICSID Sözleşmesi'ne taraf olmayan devletlerde talep edileceği hâllerde, elbette New York Sözleşmesi uyarınca tenfiz talep edilmesi gerekecektir[88]. Ayrıca, her iki sözleşmeye de taraf olan Türkiye gibi devletler açısından da ICSID Ek Mekanizma Kuralları ("*Additional Facility Rules"*)[89] kapsamında verilen kararların icrası ICSID Sözleşmesi m. 54 hükmünün kapsamına girmediğinden, bu kurallara göre verilen kararların icrası da New York Sözleşmesi'nin uygulama alanına girecektir[90]. Dolayısıyla bu iki hâlde ICSID Sözleşmesi New York Sözleşmesi'nin uygulanmasını kısıtlamayacak ve ICSID bünyesinde verilen kararların icrası açısından New York Sözleşmesi'nin uygulanması söz konusu olacaktır.

C. New York Sözleşmesi ile Türkiye'nin Taraf Olduğu Adli Yardımlaşma Anlaşmaları Arasındaki İlişki

Türk mevzuatının bir parçası olup New York Sözleşmesi ile arasındaki ilişki değerlendirilmesi gereken düzenlemelerden üçüncüsü, Türkiye'nin taraf olduğu ikili adli yardımlaşma anlaşmalarıdır. Daha önce de ifade etmiş olduğumuz üzere, Türkiye'nin taraf olduğu ikili yardımlaşma anlaşmalarının önemli bir kısmı taraf devletlerde verilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu da kapsamına almaktadır. New York Sözleşmesi'ne de an itibariyle 172 devletin taraf olduğu düşünüldüğünde hem anlaşmalar hem de Sözleşmenin aynı anda uygulama alanı bulmasının ne denli muhtemel olduğu görülebilecektir. Bu durum, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün bu anlaşmalar ile New York Sözleşmesi arasındaki ilişki açısından oldukça önem taşıdığını göstermektedir. Nitekim doktrinde de New York Sözleşmesi

---

87 **Van Den Berg**, s. 99; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 799.

88 **Poudret/Besson**, s. 827; **Darwazeh/Grémaud**, s. 349.

89 2022 tarihli ICSID Ek Mekanizma Kuralları için bkz. https://icsid.worldbank.org/sites/default/files/Additional_Facility_Rules.pdf, (Erişim Tarihi: 13.04.2026).

90 **Van Den Berg**, s. 99-100.

m. VII/1 hükmünün Türk hukuku açısından esas olarak bu ikili arasındaki ilişki bakımından önem taşıdığına haklı olarak dikkat çekilmiştir[91].

O hâlde hem New York Sözleşmesi'ne taraf hem de Türkiye ile yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu da içeren bir adli yardımlaşma anlaşması akdetmiş bir devlette verilen hakem kararlarının Türkiye'de tanınması veya tenfizi talep edildiğinde önceliğin hangi düzenlemeye verileceği, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü çerçevesinde değerlendirilmelidir. Bu çerçevede, hangi düzenlemenin tanıma ve tenfizi daha esnek şartlara bağladığına bakılması ve tenfizi mümkün kılan veya kolaylaştıran düzenlemenin tercih edilmesi gerekecektir.

Doktrinde bir görüş, Sözleşmenin m. VII/1 hükmünü aynı konuyu düzenleyen adli yardımlaşma anlaşmasının daha elverişli hükümler içermesi durumunda önceliği bu anlaşmaya veren, ancak daha elverişsiz hükümler içermesi durumunu düzenlemeyen bir hüküm olarak değerlendirmektedir. Bu görüşe göre, böyle bir çatışmanın çözümü için aynı konuya ilişkin birden fazla düzenlemenin bulunması hâlinde hangi düzenlemenin uygulanacağına ilişkin genel esasların dikkate alınması gerekmektedir[92]. Bu durumda da iki taraflı adli yardımlaşma anlaşmaları New York Sözleşmesi'ne nazaran özel düzenleme (*lex specialis*) teşkil ettiğinden öncelikle uygulanması gerekecektir. Biz bu görüşe iştirak etmiyoruz. Zira UNCITRAL Sekretaryası tarafından da ifade edildiği üzere, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü yalnızca daha elverişli hükümler içeren milletlerarası sözleşmelerin uygulanmasına imkân tanıyan bir düzenleme olarak görülmemeli; aynı zamanda taraf devletler açısından hakem kararlarının tenfizi davalarında uygulanabilecek şartlar açısından bir "çatı" olarak değerlendirilmeli ve tenfizi zorlaştıran veya engelleyen hükümler içeren diğer düzenlemelere karşı New York Sözleşmesi'nin öncelikle uygulanmasını gerektirdiği şeklinde de yorumlanmalıdır[93]. Dolayısıyla adli yardımlaşma anlaşmasının New York Sözleşmesi'ne nazaran daha ağır tenfiz şartları öngörmesi durumunda, m. VII/1 hükmü gereği özel düzenleme teşkil eden adli yardımlaşma anlaşması değil, New York Sözleşmesi hükümleri uygulanmalıdır. Nitekim aşağıda ortaya konacağı üzere[94], Türkiye'nin taraf olduğu ikili adli yardımlaşma anlaşmalarında yer

---

91 **Ekşi**, Kamu Düzeni, s. 148.

92 **Ekşi**, Kamu Düzeni, s. 148-149.

93 **UNCITRAL Secretariat**, s. 289.

94 New York Sözleşmesi ile Türkiye'nin taraf olduğu adli yardımlaşma anlaşmalarında yer alan tenfiz şartları arasındaki farklılıklara dair detaylı açıklamalara aşağıda "B. Tanıma ve Tenfiz Başvurusu Esnasında İbraz Edilmesi Gereken Belgeler" ve "C. Hakem Kararlarının Kesinleşmesi Zorunluluğu" başlıkları altında yer verilecektir.

alan tenfiz şartları genel olarak New York Sözleşmesi'ne nazaran daha ağır şartlar içermektedir ve bu nedenle de aksi yorumun kabulü New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünü Türk hukuku bakımından işlevsiz hâle getirecektir.

D. New York Sözleşmesi ile MÖHUK Arasındaki İlişki

New York Sözleşmesi ile arasındaki ilişki değerlendirilmesi gereken son düzenleme, MÖHUK'tur. Türkiye New York Sözleşmesi'ne taraf olmasına rağmen, yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusu ayrıca MÖHUK'ta da (m. 60-63) düzenlenmiştir. Türkiye New York Sözleşmesi'ne taraf olurken uyuşmazlığın ticari olması ve karşılıklılık çekincelerini koymuş olduğundan[95], New York Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulmadığı hâller bakımından New York Sözleşmesi ile MÖHUK'un uygulama alanlarının çatışması söz konusu olmamakta ve bu hâllerde MÖHUK uygulanmaktadır. Ancak söz konusu çekincelerin kapsamına girmeyen hâllerde New York Sözleşmesi'nin mi yoksa MÖHUK'un üstün tutulacağı konusunda bir değerlendirme yapılması gerekmektedir.

Bu durumda esasen bir iç hukuk düzenlemesiyle aynı konuyu düzenleyen bir milletlerarası sözleşmeden hangisinin uygulanacağı konusunda bir karar verilmeye çalışılmaktadır. MÖHUK bu ihtimali doğrudan kendisi düzenlemiş ve m. 1/2 hükmünde milletlerarası sözleşme hükümleri saklı tutulmuştur. Daha önce de ifade ettiğimiz üzere, bu hüküm milletlerarası sözleşme hükümlerinin öncelikle uygulanacağı şeklinde yorumlanmaktadır[96]. Aynı şekilde, New York Sözleşmesi'nin de MÖHUK'a nazaran öncelikle uygulanması gerekmektedir[97].

MÖHUK m. 1/2 hükmünün öngördüğü bu çözüme rağmen Sözleşme m. VII/1 hükmü ışığında MÖHUK'un daha elverişli hüküm olarak New York Sözleşmesi yerine uygulanması mümkün olabilir mi? Doktrinde bu incelemenin istisnai nitelik taşıdığı ifade edilmektedir. Zira New York Söz-

---

95 "*Türkiye Cumhuriyeti, sözleşmenin 1 inci maddesinin 3 üncü paragrafına uygun olarak, sözleşmeyi sadece karşılıklılık esasına göre bu sözleşmeye taraf olan bir devlet ülkesinde verilmiş olan hakem kararlarının tanınması ve tenfizi hakkında uygulayacağını; ayrıca sözleşmeyi yalnız akdi veya âkit dışı hukukî münasebetlerden kaynaklanan ve kendi iç hukukuna göre ticarî mahiyette sayılan uyuşmazlıklar hakkında uygulayacağını beyan eder.*"

96 **Ekşi**, Kamu Düzeni, s. 148; **Ruhi**, s. 69; **Akıncı**, Tahkim, s. 527; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 84; **Doğan/Yılmaz/Ayhan İzmirli**, s. 13; **Şanlı/Esen/Ataman Figanmeşe**, s. 21, dn. 47; **Güngör**, s. 27.

97 **Ekşi**, Kamu Düzeni, s. 148; **Ruhi**, s. 69; **Akıncı**, Tahkim, s. 54.

leşmesi ve MÖHUK'ta yer alan hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin hükümler, MÖHUK hazırlanırken Sözleşme hükümlerinin esas alınması nedeniyle esas itibariyle zaten birbirine önemli ölçüde benzemektedir[98]. Bu sebeple, New York Sözleşmesi ile MÖHUK ikilisinden hangisinin daha lehe olduğunu tespit bakımından pek bir sıkıntı yaşanmayacağı ifade edilmektedir[99].

Dahası, MÖHUK'un New York Sözleşmesi'ne nazaran farklılık taşıyan bir unsuru da Sözleşmenin daha elverişli düzenleme olduğunu gösterir niteliktedir. Bu fark, tenfiz engellerinin varlığına rağmen hâkime davayı kabul etme bakımından takdir yetkisi tanınmamış olmasıdır. New York Sözleşmesi'nin m. V/1 hükmünün hâkimlere tanıdığı bu yetki, "*mahkeme (...) yabancı hakem kararının tenfizi istemini reddeder*" hükmünü içeren MÖHUK m. 62/1 hükmünde yer almamaktadır. Dolayısıyla, MÖHUK uyarınca tenfiz engellerinden herhangi birinin varlığı durumunda hâkimlerin herhangi bir takdir yetkisi bulunmamakta ve tanıma veya tenfiz talebinin reddedilmesi gerekmektedir[100]. O hâlde, bu noktadan görülebileceği üzere, MÖHUK'un New York Sözleşmesi'ne nazaran genel olarak daha ağır tenfiz koşulları içerdiği ve bu sebeple Sözleşme m. VII/1 hükmü ışığında New York Sözleşmesi yerine MÖHUK'un uygulanmasının mümkün olmadığı sonucuna varılmalıdır[101]. Bu nokta da aşağıda daha detaylı şekilde ele alınacaktır.

IV. NEW YORK SÖZLEŞMESİ İLE MİLLETLERARASI TAHKİME DAİR DİĞER DÜZENLEMELER ARASINDAKİ ÇATIŞMANIN BAŞLICA GÖRÜNÜM BİÇİMLERİ

Çalışmamızda New York Sözleşmesi m. VII/1'e dair ele almak istediğimiz son konu, New York Sözleşmesi ile milletlerarası tahkime dair diğer

---

98 **Ekşi**, İptal, s. 54; **Ekşi**, Kamu Düzeni, s. 148; **Akıncı**, Tahkim, s. 643; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 799; **Doğan/Yılmaz/Ayhan İzmirli**, s. 170; **Şanlı/Esen/Ataman Figanmeşe**, s. 899-900.
Aynı yönde bkz. İstanbul 17. ATM., T. 09.10.2019, E. 2019/23, K. 2019/406, (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi, Erişim Tarihi: 17.05.2026): "*5718 sayılı MÖHUK'un hakem kararlarının tenfizine ilişkin maddeleri New York Konvansiyonundan iktibas edilmiş olup, söz konusu hükümler içerik olarak konvansiyon hükümleri ile hemen hemen aynıdır. Bu nedenle, dava konusu Londra'da verilen hakem kararının Türk Mahkemeleri tarafından tenfizinin mümkün olup olmadığının New York Konvansiyonu hükümlerine göre belirlenmesi gerekmektedir.*"

99 **Ekşi**, Kamu Düzeni, s. 148.

100 **Gül**, s. 135; **Kocasakal**, s. 148; **Ruhi**, s. 156; **Öğünç**, s. 831-832; **Akıncı**, Tahkim, s. 650; **Dönmez**, s. 122; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 815-816; **Çavuşoğlu**, s. 413.

101 **Ekşi**, İptal, s. 70; **Öğünç**, s. 826; **Doğan/Yılmaz/Ayhan İzmirli**, s. 177-178; **Şanlı/Esen/Ataman Figanmeşe**, s. 898-899.

düzenlemeler arasında çatışmanın başlıca görünüm biçimleri ve m. VII/1 hükmü ışığında söz konusu çatışmaların ne şekilde çözülmesi gerektiği meselesi olacaktır. Bu bağlamda, tahkim anlaşmasının şekli, tanıma ve tenfiz başvurusu esnasında ibraz edilmesi gereken belgeler, hakem kararlarının kesinleşmesi zorunluluğu ve iptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konuları özelinde New York Sözleşmesi m. VII/1'in oynadığı rolü ele almaya çalışacağız.

A. Tahkim Anlaşmasının Şekli

New York Sözleşmesi ile milletlerarası tahkime dair diğer düzenlemeler arasındaki çatışmanın kendisini gösterdiği alanların başında tahkim anlaşmasının şekli gelmektedir. İsminden de anlaşılacağı üzere temel olarak yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine ilişkin bir milletlerarası sözleşme olan New York Sözleşmesi, buna karşın m. II hükmünde hakem kararı ortaya çıkmadan önceki aşamaya ilişkin bir düzenleme de içermekte ve tahkim anlaşmalarını da sınırlı ölçüde düzenleyen kurallar sevk etmektedir. Bu hükmün ilk fıkrası, sözleşmeye taraf devletlerin tahkim anlaşmalarına etki tanımaları için bir temel çerçeve oluşturmakta ve bir tahkim anlaşması tanımı sunmaktadır. Söz konusu hükme göre, "*Âkit devletlerden her biri, tarafların akte dayanan veya akdî olmayan, belli bir hukuk münasebetinden aralarında doğmuş veya ileride doğabilecek, hakemlik yolu ile halledilmesi mümkün bir konu ile ilgili uyuşmazlıkların tamamını veya bir kısmını hakeme hallettirmek üzere birbirine karşı taahhüde girişmelerine dair yazılı anlaşmalarını muteber addeder*". Hüküm bu tanımla da yetinmemekte ve ilk fıkranın en sonunda yer alan "yazılı anlaşma" ifadesinin ne anlama geldiğini ikinci fıkrasında şu şekilde tanımlamaktadır: "*'Yazılı anlaşma' terimiyle karşılıklı olarak gönderilen mektup veya telgraflarda bulunan veya taraflarca imzalanmış mukaveleler içine konan hakem şartı veya bir hakem mukavelesi anlaşılır.*"

Görüldüğü üzere söz konusu hüküm, New York Sözleşmesi'nin imzalandığı yıl olan 1958'in teknolojisini yansıtmakta ve tahkim anlaşmasının taraflarca imzalanmış bir belge yahut taraflarca teati edilen mektup veya telgraf içerisinde bulunması hâlinde yazılılık şartının sağlanacağını öngörmektedir. Sözleşmenin kabulünün üzerinden neredeyse yetmiş yıl geçmiş olması ve bu süreçte tarafların sözleşme akdetmek için kullanabileceği pek çok yeni teknolojik vasıtanın ortaya çıkması, hükmün günümüzün koşullarını yansıtmaması sonucunu yaratmıştır. Bu durumun yaratabileceği sıkıntıların önüne geçebilmek adına iki temel çözüm yolu kabul edilmiştir. Bunlardan ilki gerek doktrin gerekse de mahkemeler tarafından hükmün sınırlarının

yorum yoluyla genişletilmeye çalışılması olmuştur. Bu bağlamda ilk olarak, imza şartının yalnızca alternatiflerden biri olduğu ve taraflarca teati edilen mektup veya telgraflar dahilinde imza bulunması gerekmediği kabul görmüştür[102]. İkinci olarak ise hükmün lafzında yalnızca mektup veya telgraf teatisinden bahsedilmiş olsa da bunun sınırlı bir sayım olmadığı ve teleks, faks, e-posta gibi kayıt alınmasına imkân tanıyan her tür iletişim aracının teatisinin de hükmün kapsamında değerlendirilmesi gerektiği kabul görmeye başlamıştır[103]. Ayrıca, başka bir belgede yer alan tahkim şartına atıf yapılarak bu şartın içkinleştirilmesi (*incorporation by reference*) yoluyla tahkim anlaşması akdedilmesinin de bu tanım dahiline gireceği de kabul görmüştür[104]. UNCITRAL'in 2006 yılında yayımladığı tavsiyesi de bu çözüm yoluna destek vermiş olup söz konusu tavsiyede m. II/2 hükmünde sayılan örneklerin sınırlı sayıda bir sayım olarak değerlendirilmemesi gerektiği yönünde görüş bildirilmiştir[105].

Sözleşmenin öngördüğü şekil şartını günümüz koşullarına uygun hâle getirme konusunda kabul gören ikinci temel çözüm yolu ise New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünden faydalanmak olmuştur. Taraf devletlerin iç hukuklarında veya taraf oldukları diğer iki veya çok taraflı milletlerarası sözleşmelerde yer alan ve New York Sözleşmesi'ne nazaran daha hafif nitelikte olan şekil şartlarının Sözleşmenin m. VII/1 hükmünden hareketle daha elverişli düzenleme olarak Sözleşme hükümlerine göre öncelikle uygulanabilecek hâller arasında olduğu doktrinde yaygın şekilde kabul görmektedir[106]. Nitekim değindiğimiz UNCITRAL'in 2006 tarihli tavsiyesinde de aynı sonuca varılmıştır[107].

Gerçekten de New York Sözleşmesi'nden sonraki tarihlerde kabul edilen tahkime dair pek çok ulusal kanunda yazılılık şartı daha hafif koşullara

---

102 **Gaillard/Savage**, s. 377; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 139; **Poudret/Besson**, s. 153; **Moses**, s. 21; **Blackaby/Partasides/Redfern**, para. 2.17; **Özel**, Sibel: Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri, 2. Bası, Legal Yayıncılık, İstanbul 2024, s. 65.

103 **Poudret/Besson**, s. 153; **Kalpsüz**, s. 213; **Kaytaz Eker**, s. 53; **Born**, s. 729; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 794; **Özel**, s. 66; **Esen**, s. 512-513.

104 **Gaillard/Savage**, s. 376.

105 Recommendation regarding the interpretation of article II, paragraph 2, and article VII, paragraph 1, of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards.

106 **Van Den Berg**, s. 180; **Gaillard/Savage**, s. 374-375; **UNCITRAL Secretariat**, s. 298-300; **Born**, s. 660; **Kronke**, s. 36; **Esen**, s. 504.

107 Recommendation regarding the interpretation of article II, paragraph 2, and article VII, paragraph 1, of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards.

bağlanmıştır. Örneğin, İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu m. 178/1 hükmü tahkim anlaşmalarının herhangi bir şekilde yazılı olarak ispatlanabilmesi kaydıyla herhangi bir iletişim aracıyla yapılmasını[108], İngiliz Tahkim Kanunu m. 5/4 hükmü de bir tarafça veya tarafların verdiği izinle üçüncü bir kişi tarafından kayıt altına alınmış olmayı[109] yazılılık şartının sağlanması için yeterli görmektedir.

Aynı şekilde, Türk hukukunda da MTK'nın kabulü aşamasında New York Sözleşmesi'ne nazaran daha esnek şekil şartları öngörülmüştür. Konuyu düzenleyen MTK m. 4/2 hükmü, New York Sözleşmesi'ne nazaran günümüz teknolojisini daha fazla yansıtan bir yaklaşım izlemektedir: "*Yazılı şekil şartının yerine getirilmiş sayılması için, tahkim anlaşmasının taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasında teati edilen mektup, telgraf, teleks, faks gibi bir iletişim aracına veya elektronik ortama geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde yazılı bir tahkim anlaşmasının varlığının iddia edilmesine davalının verdiği cevap dilekçesinde itiraz edilmemiş olması gerekir. Asıl sözleşmenin bir parçası hâline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması hâlinde de geçerli bir tahkim anlaşması yapılmış sayılır.*"

İç hukuklarda daha esnek şekil şartları öngörülmesi konusunda UNCITRAL'in de teşvik edici adımlar attığı görülmektedir. Bu kapsamda, 2006 tarihinde güncellenen UNCITRAL Model Kanunu m. 7 hükmünde iki farklı alternatife yer verilmiştir. İlk seçenekte (*Option 1*) yazılılık şartı New York Sözleşmesi m. II/2'ye göre esnekleştirilmiş ve herhangi bir şekilde kayıt altına alınabilen bir anlaşmanın bu şartı sağlayacağı kabul edilmiştir[110]. İkinci seçenekte (*Option 2*) ise daha da ileriye gidilerek herhangi bir şekil şartına yer verilmemiştir. Nitekim yakın zamanda tahkim mevzuatını yenile-

---

[108] İsviçre Milletlerarası Özel Hukuk Kanunu'nun (*Loi fédérale sur le droit international privé*) Fransızca tam metni için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/fr, (Erişim Tarihi: 14.04.2026). Kanun'un resmî İngilizce tercümesi için bkz. https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1988/1776_1776_1776/en, (Erişim Tarihi: 14.04.2026).

[109] İngiliz Tahkim Kanunu'nun (*Arbitration Act*) İngilizce tam metni için bkz. https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1996/23, (Erişim Tarihi: 06.05.2026).

[110] UNCITRAL'in 2006 tarihli tavsiyesinde de ilk olarak 2006 tarihli Model Kanun'un ilk önerisinde (Option 1) yer alan esnek yazılılık şartının esas alınmasının önerilmesi değerlendirmişken, sonra bu düşünceden taraf devletlerce fazla inovatif olarak değerlendirilebilme riski karşısında vazgeçilmiş ve bunun yerine New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü esas alınarak m. II/2 hükmünün uygulamasından tamamen kaçınılabileceği yönündeki nihai hâli esas alınmıştır (**Kronke**, s. 75-76).

yen Belçika Yargı Usulü Kanunu m. 1681[111] ve İskoç Tahkim Kanunu m. 4[112] hükümleri de bu seçeneği tercih etmişlerdir. Model Kanun'un iktibası suretiyle olmamakla beraber, Fransız Medeni Usul Kanunu m. 1507 hükmü de bu iki hukuka benzer şekilde açık bir şekilde tahkim anlaşmalarının herhangi bir şekil şartına tâbi olmadığını öngörmektedir[113]. Görülebileceği üzere, bu devletlerin hukukunda tahkim anlaşmasının yazılı olma şartı tamamen ortadan kalkmıştır.

Tahkim anlaşmalarının şekli konusunda New York Sözleşmesi m. II/2 hükmüyle arasındaki ilişki değerlendirilmesi gereken bir diğer hüküm ise 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin m. I/2 hükmüdür. Söz konusu hüküm, "*Sözleşmenin Tatbik Alanı*" başlığını taşımakta ve Cenevre Sözleşmesi'nin uygulama alanı ile sözleşmede yer alan bazı terimlerin tanımlarını içermektedir. Hükümde tanımlanan terimlerden bir tanesi de "hakemlik anlaşması" şeklinde ifade edilen tahkim anlaşmasıdır. Hükme göre, "*Hakemlik anlaşması"ndan maksat bir mukaveleye dercedilen hakem şartı veya taraflar arasında akdolunan hakem mukavelesidir; hakem şartının içinde bulunduğu mukavelenin veya hakem mukavelesinin taraflarca imzalanması, veya tarafların birbirine yolladığı mektup, telgraf yahut teleskriptör metninde mündemiç bulunması ve kanunları yazılı şeklin gerçekleşmesini aramayan memleketler arasındaki münasebetlerde bu kanunların müsaade ettiği şekiller dairesinde akdedilmiş olması lazımdır.*"

Tahkim anlaşmasının ne şekilde akdedilebileceği konusunda sözleşmede yer alan bu düzenleme, esasen önemli ölçüde New York Sözleşmesi ile uyumludur. Cenevre Sözleşmesi'nin farklı olarak öngördüğü ilk husus, teati edilen iletişim vasıtaları arasına teleskriptör (*teleprinter*) cihazını da eklemiş olmasıdır. Bu değişikliğin esaslı bir değişiklik olmadığı söylenebilecektir. Zira yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere, teknolojik gelişmeler ışığında tahkim anlaşmasının teatisine imkân tanıyan yeni iletişim vasıtalarının da New York Sözleşmesi m. II/2'de yer alan şekil şartını sağlayacağı esasen doktrinde de kabul görmektedir. İki düzenleme arasındaki ikinci fark ise önemli bir fark olan "*kanunları yazılı şeklin gerçekleşmesini aramayan*

---

111 Belçika Yargı Usulü Kanunu'nun (*Code judiciaire*) Fransızca tam metni için bkz. https://www.ejustice.just.fgov.be/img_l/pdf/1967/10/10/1967101052M_F.pdf, (Erişim Tarihi: 14.04.2026).

112 İskoç Tahkim Kanunu'nun (*Arbitration (Scotland) Act*) İngilizce tam metni için bkz. https://www.legislation.gov.uk/asp/2010/1, (Erişim Tarihi: 14.04.2026).

113 Fransız Medeni Usul Kanunu'nun (*Code de procédure civile*) Fransızca tam metni için bkz. https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070716, (Erişim Tarihi: 14.04.2026).

memleketler arasındaki münasebetlerde bu kanunların müsaade ettiği şekiller dairesinde" ifadesidir. Dolayısıyla hüküm belli şartlar dahilinde yazılı şekil şartının tamamen kaldırılmasına imkân tanımaktadır. Bununla beraber, hükümde yer alan "*yazılı şeklin gerçekleşmesini aramayan memleketler arasındaki münasebetler*" ifadesiyle kastedilenin tam olarak ne olduğu konusunda doktrinde iki farklı görüş bulunmaktadır. İlk görüşe göre, burada kastedilen tahkim anlaşmasının her iki tarafının da mutad meskeni veya muamele merkezinin yazılı şekil şartı aramayan devletlerde bulunmasıdır[114]. Bu görüşün dayanağı, hükmün ilk fıkrasında Sözleşmenin uygulama alanı belirlenirken de tahkim anlaşmasının taraflarının mutad meskenleri veya muamele merkezlerinin farklı taraf devletlerde bulunmasının esas alınmış olması ve yeknesaklık adına aynı yorumun burada da sürmesi gerektiğidir. Bu görüşe göre, şayet tahkim anlaşmasının taraflarının işyerleri veya mutad meskenleri Belçika ve Fransa gibi hem tahkim anlaşması bakımından herhangi bir şekil şartı öngörmeyen hem de Cenevre Sözleşmesi ile New York Sözleşmesi ikilisine taraf olan devletlerde bulunması durumunda, tenfiz mahkemesinin kendi iç hukukunda bu denli esnek bir şekil şartı öngörülmemiş olsa dahi sözlü olarak kurulmuş bir tahkim anlaşmasını geçerli sayması gerekecektir. İkinci görüşe göre ise hükmün işaret ettiği memleketler tahkim yeri ve tenfiz yeri ülkeleri olarak yorumlanmalıdır[115]. Bu yorum, Cenevre Sözleşmesi'nin öngördüğü bu imkâna başvurulabilmesini New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmüne nazaran daha ağır koşullara bağlamaktadır; zira New York Sözleşmesi, m. II/2 hükmü yerine daha esnek şekil şartının uygulanabilmesi için tek bir devletin hukukunda bu yönde bir hükmün varlığını yeterli görmektedir. Bu nedenle, kanımızca ikinci yorum yolu New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün varlık sebebiyle bağdaşmadığından ilk yorum yolunun esas alınması daha uygun bir yaklaşım teşkil edecektir[116].

B. Tanıma ve Tenfiz Başvurusu Esnasında İbraz Edilmesi Gereken Belgeler

New York Sözleşmesi ile milletlerarası tahkime dair diğer düzenlemeler arasındaki çatışmanın kendisini gösterdiği bir diğer konu, tanıma ve tenfiz talebiyle mahkemeye başvuran davacıların ibraz etmesi gereken belgelerdir. Aslında New York Sözleşmesi'nin m. III hükmünde tanıma veya tenfiz davasının usulüne tenfiz mahkemesinin kendi hukukunu (*lex fori*)

---

114 **Gaillard/Savage**, s. 378.

115 **Poudret/Besson**, s. 155.

116 Aynı yönde bkz. **Gaillard/Savage**, s. 379.

uygulayacağı öngörülmüşse de Sözleşmenin m. IV hükmü bu taleple taraf devlet mahkemelerine başvuruda bulunulduğunda mahkemeye ibraz edilmesi gereken belgelerin neler olduğu konusunu iç hukuklara bırakmaksızın doğrudan kendisi düzenlemeyi tercih etmiştir. Söz konusu hükme göre, "*hakem kararının usulüne göre tasdik edilmiş aslı yahut da aslına uygunluğunu gösteren şartları ihtiva eden bir sureti*" ile "*tahkim anlaşmasının aslı veya aslına uygunluğunu gösteren şartları ihtiva eden bir sureti*" tenfiz mahkemesine ibraz edilmelidir. Ayrıca, hükmün ikinci fıkrası karar veya tahkim anlaşmasının tanıma veya tenfiz talebiyle mahkemelerine başvurulan devletin resmî dilinde yazılmamışsa, bu belgelerin onaylı tercümesinin de ibraz edilmesini şart koşmaktadır[117].

Ancak tanıma veya tenfiz başvurusuyla beraber davacı tarafından ibraz edilmesi gereken belgeler de New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında daha elverişli hükümlere başvurulabilecek bir diğer alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan, New York Sözleşmesi m. IV'te sayılan belgeler, taraf devletlerce getirilebilecek maksimum ispat yükünün sınırlarını belirlemektedir ve taraf devletlerin iç hukuklarında m. IV'te yer alan belgelerin tamamının sunulmamasını kararlaştırabilecekleri kabul edilmelidir[118].

Nitekim Alman mahkemelerinin de Alman Medeni Usul Kanunu[119] m. 1064[120] hükmünden hareketle New York Sözleşmesi m. IV hükmü yerine uyguladığı ve bu daha elverişli hükümlerden hareketle tahkim anlaşmasının aslı veya onaylı suretinin[121] yahut hakem kararı ve tahkim anlaşmasının

---

117 "*Eğer zikri geçen karar veya zikri geçen hakem anlaşması ileri sürüldüğü memleketin resmî bir dilinde yazılmamış bulunursa, hükmün tanınması ve icrasını isteyen tarafın, bu belgelerin zikri geçen dile çevrilmiş bir tercümesini ibraz etmesi lazımdır. Tercümenin resmî veya yeminli bir tercüman yahut da diplomatik veya konsolosluk ajanı tarafından onanması şarttır.*"

118 **UNCITRAL Secretariat**, s. 300-301; **Born**, s. 3705.

119 Alman Medeni Usul Kanunu'nun (*Zivilprozessordnung*) İngilizce resmi tercümesi için bkz. https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_zpo/englisch_zpo.html, (Erişim Tarihi: 06.05.2026).

120 Hükmün İngilizce tercümesi şu şekildedir: "*The arbitral award, or a certified copy of same, is to be produced together with the application for a declaration of enforceability of an arbitral award. The certification may also be performed by counsel authorised to represent the party before the court*". Görülebileceği üzere, söz konusu hüküm hakem kararının aslı veya onaylı bir suretinin sunulmasını yeterli görmekte, hakem kararının tercümesi veya tahkim anlaşmasının aslı veya suretinin sunulmasını aramamaktadır.

121 Bundesgerichtshof, III ZB 68/02, 25.09.2003, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXIX, 2004, s. 767-770; Oberlandesgericht München, Exclusive Distributor (Spain) v. German Manufacturer (Germany), 34 Sch 26/08, 22.06.2009, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration,

onaylı tercümelerinin[122] ibrazının zorunlu olmadığı sonucuna vardıkları pek çok karar bulunmaktadır. İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında Alman mahkemelerinin kararlarına atıf yaparak benzer doğrultuda bir karar vermiştir[123].

Türk hukukunda MÖHUK m. 61/1'de[124] tenfiz dava dilekçesiyle birlikte sunulması gereken eklere dair bir hüküm bulunmakla beraber, bu hüküm doğrudan New York Sözleşmesi m. IV hükmünün her iki fıkrasında sayılan şartların tekrarı niteliğindedir[125]. Bu bakımdan, hangi hükmün üstün tutulacağı konusu pratik olarak bir önem taşımamaktadır.

Türkiye'nin taraf olduğu ve hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu düzenleyen ikili adli yardımlaşma anlaşmaları bakımından ise durum farklıdır. Bu anlaşmalar, hakem kararlarının tanınması ve tenfizini mahkeme kararlarıyla önemli ölçüde aynı rejime tâbi kıldıklarından, MÖHUK ve New

---

Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXXV, 2010, s. 371-373; Oberlandesgericht München, Buyer v. Seller (Germany), 34 Sch 14/09, 15.09.2009, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXXV, 2010, s. 381-382.

122 Oberlandesgericht Köln, Trading Company (Israel) v. Buyer (Germany), 9 Sch 01-03, 23.04.2004, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert van den Berg (Ed.), Cilt XXX, 2005, s. 557-562, s. 559; Oberlandesgericht Hamm, Consultant v. German Company, 07.09.2005, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXXI, 2006, s. 685-697, s. 686-687; Oberlandesgericht München, Construction Company (UK) v. Painting Contractors (Germany), 28.11.2005, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXXI, 2006, s. 722-728, s. 725; Kammergericht Berlin, Company Y v. State X, Company Z, 20 Sch 07/04, 10.08.2006, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXXII, 2007, s. 363-371, s. 366-367; Oberlandesgericht Celle, Shipowner v. Charterer (Germany), 8 Sch 14/05, 14.12.2006, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXXII, 2007, s. 372-382, s. 376.

123 Tribunal Fédéral, 5A_754/2011, 02.07.2012, https://newyorkconvention1958.org/doc_num.php?explnum_id=2379, (Erişim Tarihi: 05.05.2026), s. 8.

124 MÖHUK m. 61/1: "*Yabancı bir hakem kararının tenfizini isteyen taraf, dilekçesine aşağıda yazılı belgeleri, karşı tarafın sayısı kadar örnekleriyle birlikte ekler:*
a) Tahkim sözleşmesi veya şartının, aslı yahut usulüne göre onanmış örneği.
b) Hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış aslı veya usulüne göre onanmış örneği.
c) (a) ve (b) bentlerinde sayılan belgelerin tercüme edilmiş ve usulen onanmış örnekleri."

125 İki hüküm arasında herhangi bir esaslı bir fark olmamakla beraber, görünürde ayrışan bir nokta bulunmaktadır. MÖHUK'ta tercüme belgelerin "*usulen onanmış*" olması gerektiği belirtilmekle yetinilirken, New York Sözleşmesi'nde daha detaylı bir hükme yer verilerek "*tercümenin resmî veya yeminli bir tercüman yahut da diplomatik veya konsolosluk ajanı tarafından*" onanması gerektiği öngörülmüştür (**Esen**, s. 428).

York Sözleşmesi'nden farklı olarak davacıların ibraz etmesi beklenilen belgelerin sayısı daha fazladır. Gerçekten de pek çok anlaşmada hakem kararının kesinleşmiş ve icra kuvvetini haiz olduğunu ispatlayan belge sunulması şartı koşulmakta[126], bazılarında da gıyabında karar verilen karşı tarafın usulüne uygun surette hakem yargılamasına davet edildiğini ispatlayan bir belge[127] sunulması aranmaktadır. Bu durumda, adli yardımlaşma anlaşmalarının

---

126 Bu şartı içeren adli yardımlaşma anlaşması hükümlerine örnek olarak; Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ve Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki İşbirliğine İlişkin Sözleşme m. 26, Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi m. 81, Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Umman Sultanlığı Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22 ve Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticari ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22 verilebilir.

127 Bu şartı içeren adli yardımlaşma anlaşması hükümlerine örnek olarak; Türkiye Cumhuriyeti ile Polonya Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Ticari Konularda Adlî Yardımlaşma Sözleşmesi m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ve Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki İşbirliğine İlişkin Sözleşme m. 26, Türkiye Cumhuriyeti ile Irak Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Adli İşbirliği Sözleşmesi m. 81, Türkiye Cumhuriyeti ve Çin Halk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Gürcistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Özbekistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Arnavutluk Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Sözleşmesi m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ve Kazakistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Makedonya Cumhuriyeti Arasında Hukuki ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Moldova Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Tacikistan Cumhuriyeti Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Moğolistan Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22, Türkiye Cumhuriyeti ile Umman Sultanlığı Arasında Hukuki, Ticari ve Cezai Konularda

davacının ispat yükünü New York Sözleşmesi m. IV hükmüne nazaran daha ağırlaştıran düzenlemeler içerdiği anlaşıldığından, Sözleşmenin m. VII/1 hükmü ışığında davacının ibraz etmesi gereken belgelerin New York Sözleşmesi'ne göre belirlenmesi gerekmektedir.

C. Hakem Kararlarının Kesinleşmesi Zorunluluğu

New York Sözleşmesi ile milletlerarası tahkime dair diğer düzenlemeler arasındaki çatışmanın kendisini gösterdiği bir diğer konu, tanınması veya tenfizi istenilen hakem kararının kesinleşmesinin gerekip gerekmediğidir. New York Sözleşmesi'nde hakem kararlarının kesinleşmesi gerektiği yönünde bir şart yer almamakta, ancak kararların "vacibürriaye" (ya da günümüzde daha sık kullanılan ifadeyle "bağlayıcı") hâle gelmesi aranmaktadır. Öyle ki Sözleşmenin m. V/1(e) hükmü uyarınca yabancı bir hakem kararının tanınması ve tenfizi engellerinden bir tanesi, hakem kararının taraflar için henüz bağlayıcı (*binding*) olmamasıdır. V. madde hükmünün ilk fıkrasında yer alan bu şart, aynı fıkrada yer alan diğer tenfiz engelleri gibi ancak davalı tarafından ispatlanması durumunda hâkim tarafından dikkate alınabilecektir.

Hükümde yer alan "bağlayıcı" teriminin ne anlama geldiği konusu pek çok hukuk sisteminde soru işaretlerine mahal vermiştir. Konuya ilişkin olarak doktrinde terimin tahkim yeri hukukuna göre[128] mi yoksa herhangi bir ulusal hukuk sistemine bakılmaksızın otonom bir şekilde[129] mi değerlendirilmesi gerektiği konusuna ilişkin olarak bir görüş ayrılığı mevcuttur. Buna rağmen, hükümde yer alan "bağlayıcı" ifadesinin kesinleşme anlamına gelmediği günümüzde doktrinde yaygın şekilde kabul görmektedir[130]. Gerçekten de Sözleşmenin kabulü sonrasında ilk dönemlerde bu ifadenin hakem kararının "kesin" ("*final*") olmasını kastettiği yönünde görüşler ortaya çık-

---

Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22 ve Türkiye Cumhuriyeti ile Belarus Cumhuriyeti Arasında Hukukî, Ticari ve Cezaî Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması m. 22 verilebilir.

128 Bu yönde bkz. **Gaillard/Savage**, s. 974-976.

129 Bu yönde bkz. **Van Den Berg**, s. 341-342; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 716-717; **Şit**, s. 106; **Ekşi**, İptal, s. 48; **Öğünç**, s. 825; **Esen**, s. 407; **Öztekin Gelgel**, Günseli: "New York Konvansiyonu'na Göre Hakem Kararlarının Tenfizinde Yargıtay'ın Bazı Kararlarının Değerlendirilmesi", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt 22, Sayı 2: Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, 2002, s. 1137-1158, s. 1152; **Nomer**, Ergin/**Ekşi**, Nuray/**Öztekin Gelgel**, Günseli: Milletlerarası Tahkim Hukuku, Cilt 1, 4. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 96.

130 **Paulsson**, s. 15; **Gaillard/Savage**, s. 124; **Öztekin Gelgel**, s. 1150; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 716; **Şit**, s. 106; **Kalpsüz**, s. 216; **Ruhi**, s. 103-104; **Kaytaz Eker**, s. 71; **Akıncı**, Tahkim, s. 605.

mışsa da bu yaklaşım hızlı bir şekilde terk edilmiştir[131]. Zira New York Sözleşmesi, selefi olan 1927 tarihli Cenevre Sözleşmesi'nin aksine, hakem kararı verildikten sonra tarafların tahkim yerindeki yetkili makamlara başvurarak kararın kesinleştiği ve icra edilebilir hâle geldiği yönünde bir karar almaları gerekliliğini ifade eden çifte *exequatur* ("*double exequatur*") zorunluluğunu ortadan kaldırma hedefiyle hazırlanmıştır[132].

Katıldığımız görüş uyarınca hakem kararının "bağlayıcı" olmasından anlaşılması gereken, hakem kararı üzerinde esas hakkında denetim yetkisi kullanma yetkisini haiz bir üst derece hakem heyeti veya mahkeme nezdinde temyiz veya itiraz gibi başvuru yolları mevcutsa, bu yolların tükenmiş olmasıdır. Dolayısıyla böyle bir başvuru imkânı bulunmaması durumunda, hakemlerce kararın verilmesiyle beraber karar taraflar bakımından bağlayıcı hâle gelmiş olacaktır[133]. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu da bir kararında bu görüşe iştirak etmiştir[134]. Görülebileceği üzere, çok istisnai hâller haricinde hakem kararları kural olarak hakemlerce verilmeleriyle beraber bağlayıcı hâle gelmiş sayılırlar. Zira ilk ihtimal olan üst derece hakem heyeti nezdinde kararın temyizi oldukça az sayıda kurumsal tahkim merkezi bünyesinde ön-

---

131 **Gaillard/Savage**, s. 972; **Dönmez**, s. 153.

132 **Van Den Berg**, s. 337; **Akıncı**, Tenfiz, s. 139; **Paulsson**, s. 9; **Gaillard/Savage**, s. 124, 972; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 716; **Şit**, s. 102; **Poudret/Besson**, s. 842; **Moses**, s. 212-213; **Kalpsüz**, s. 215-216; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 78; **Gül**, s. 117-118; **Kaytaz Eker**, s. 139; **Öğünç**, s. 824; **Dönmez**, s. 118; **Blackaby/Partasides/Redfern**, para. 11.90; **Darwazeh/Grémaud**, s. 357; **Şanlı/Esen/Ataman Figanmeşe**, s. 889; **Esen**, s. 407.

133 **Van Den Berg**, s. 342; **Akıncı**, Tenfiz, s. 148; **Öztekin Gelgel**, s. 1149; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 717; **Şit**, s. 158; **Moses**, s. 212; **Ekşi**, İptal, s. 48; **Nomer/Ekşi/Öztekin Gelgel**, s. 96; **Gül**, s. 121; **Ruhi**, s. 104-105; **Akıncı**, Tahkim, s. 607; **Blackaby/Partasides/Redfern**, para. 11.90; **Şanlı/Esen/Ataman Figanmeşe**, s. 888; **Esen**, s. 407-408.

Türk hukuku bakımından aksi yönde bkz. **Doğan/Yılmaz/Ayhan İzmirli**, s. 175.

134 Yarg. HGK., T. 09.06.1999, E. 1999/467, K. 1999/489, (Kazancı İçtihat Bilgi Bankası, Erişim Tarihi: 17.05.2026): "*Davacı şirketin mukim bulunduğu Rusya ile Türkiye'nin de imzaladığı 1958 tarihli New York Sözleşmesinin V/e maddesinde yabancı hakem kararının tenfizi için vacibürriaye (bağlayıcı) olması gerektiği belirtilmiştir. Taraflar arasındaki 8.2.1992 tarihli sözleşmesinin 9. maddesinde tahkim kurulunun verdiği kararın nihai olduğu, her iki tarafı da bağladığı hükme bağlanmıştır. Rusya Federasyonu Ticaret ve Sanayi Odası nezdindeki Ticari Uyuşmazlıklar Mahkemesi ile ilgili düzenlemenin 44. maddesinde hakem heyeti kararlarının tahkim kararında belirtilen süre içinde gönüllü olarak uygulanacağı, eğer hükümde hiçbir süre öngörülmemişse bu kararın derhal uygulanacağı belirtilmiştir. Görüldüğü gibi Ticari Uyuşmazlık Mahkemesince verilen karar bağlayıcıdır. New York Sözleşmesinin V/e maddesinde hakem kararının bağlayıcı olması yeterli görüldüğünden mahkemenin kesinleşmiş hakem kararı ibraz edilmediği gerekçesiyle tenfiz talebini reddetmesi de isabetsizdir.*"

görülmüş bir çözümken[135], ikinci ihtimal olan hakem kararlarının devlet mahkemelerince esastan denetimini öngören temyiz incelemesi de bugün artık neredeyse hiçbir hukuk düzeninde kabul görmemektedir[136]. Dolayısıyla, hakem kararı hakkında tahkim yeri mahkemelerinde iptal davası açma süresinin henüz dolmamış olması veya böyle bir davanın halen görülmekte olması da kararın bağlayıcılığını ortadan kaldırmayacaktır[137].

MÖHUK'un ise New York Sözleşmesi'nin aksine bu konudaki tercihinin net olmadığı görülmektedir. Zira MÖHUK'un m. 62/1(h) hükmünde hakem kararının "*tâbi olduğu veya verildiği ülke hukuku hükümlerine veya tâbi olduğu usule göre kesinleşmemiş yahut icra kabiliyeti veya bağlayıcılık kazanmamış*" olmasının bir tenfiz engeli olduğu belirtilmektedir. Bu hüküm, hakem kararının bağlayıcı olmasının tek başına yeterli olmadığı ve bağlayıcılık kazanmanın yanında kararın kesinleşmiş olmasının da arandığı izlenimini uyandırmaktadır[138]. Öte yandan, MÖHUK'un diğer hükümlerinin New York Sözleşmesi'yle uyumlu bir sonuç öngördüğü görülmektedir. Örneğin, m. 60 hükmü bir hakem kararının tenfiz edilebilmesi için "*kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcı*" olmasını şart koşmak-

---

135 Genellikle meslek odaları bünyesinde öngörülen sektörel tahkim merkezlerinde iki dereceli tahkim yargılaması sistemi kabul görmektedir, bkz. **Van Den Berg**, s. 345; **Esen**, s. 408; **Covo**, Jacques: "Yurtdışında En Rağbet Edilen Sektörel Tahkim Merkezleri", Lexpera Blog, 15.01.2024, https://blog.lexpera.com.tr/yurtdisinda-en-ragbet-edilen-sektorel-tahkim-merkezleri, (Erişim Tarihi: 13.04.2026).

136 **Van Den Berg**, s. 345.

137 **Gaillard/Savage**, s. 976; **Şit**, s. 158; **Poudret/Besson**, s. 844-845; **Ekşi**, İptal, s. 47-48; **Nomer/Ekşi/Öztekin Gelgel**, s. 95-96; **Kaytaz Eker**, s. 143; **Öğünç**, s. 825; **Esen**, s. 409-410.

138 **Akıncı**, Tahkim, s. 646; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 821-822.
Nitekim bazı Yargıtay kararlarında da tenfiz davasına hatalı olarak New York Sözleşmesi yerine MÖHUK uygulanmakta ve bu çerçevede MÖHUK'a göre hakem kararın kesinleşmiş olması gerektiğine hükmedilmektedir, bkz. Yarg. 11. HD., T. 20.03.2024, E. 2022/5986, K. 2024/2257, (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.05.2026): "*5718 sayılı Kanun'un 60 ıncı maddesinin birinci fıkrasına göre, ancak kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcı olan yabancı hakem kararları hakkında tenfiz kararı verilmesi mümkündür. Anılan Kanun'un "Dilekçe ve İnceleme Usulü" başlığını taşıyan 61 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde tenfiz isteyen tarafın hakem kararının usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış aslı veya usulüne göre onanmış örneğini de dilekçesine eklemesi gerektiği belirtilmiştir. Bu yasal düzenleme karşısında, yabancı hakem kararının tenfizine karar verilebilmesi için öncelikle ilamın kesinleşmiş olması gerekmekte olup, bu husus dava şartı olması nedeniyle, Mahkemece re'sen gözönünde bulundurulması gerekmektedir*". Aynı yönde bkz. Yarg. 19. HD., T. 08.10.2015, E. 2015/1675, K. 2015/12330, (Yargıtay Karar Arama, Erişim Tarihi: 17.05.2026).

tadır. Benzer şekilde, davacı tarafından tanıma veya tenfiz dilekçesiyle birlikte ibraz edilmesi gereken belgeleri düzenleyen MÖHUK m. 61 hükmünde de aslı veya onaylı örneği sunulması gereken hakem kararının "*usulen kesinleşmiş ve icra kabiliyeti kazanmış veya taraflar için bağlayıcılık kazanmış*" olması gerektiği öngörülmüştür. Bu iki hüküm esas alınırsa, MÖHUK'un da Sözleşmeyle uyumlu olarak bağlayıcılık kazanmayı yeterli gördüğü sonucuna varılmalıdır[139]. Bununla beraber, hangi yorum esas alınırsa alınsın MÖHUK'un bu yönüyle New York Sözleşmesi'ne nazaran daha elverişli hükümler öngörmediği söylenebilecektir.

Türkiye'nin taraf olduğu ikili adli yardımlaşma anlaşmalarının da neredeyse tamamının New York Sözleşmesi'nden farklı olarak hakem kararlarının kesinleşmesini şart koştuğu görülmektedir[140]. Nitekim bu şartla uyumlu olarak, yukarıda da ifade etmiş olduğumuz üzere, bu anlaşmalar davacı tarafça ibraz edilmesi istenilen belgeler arasında hakem kararının kesinleşmiş ve icra kuvvetini haiz olduğunu ispatlayan belge bulunmasını da aramaktadır. Doğrudan bir belge ibrazı zorunluluğundan bahsedilmesi karşısında, tenfiz mahkemelerinin bu hususları ispatlayıcı nitelikte görecekleri belgenin muhtemelen tahkim yeri mahkemelerince düzenlenmiş ve kararın kesinleştiği ve icra edilebilir hâle geldiğini ispatlayan bir karar olması gerekecektir[141]. Esasen bu durum da New York Sözleşmesi'nin kaldırmayı hedeflediği çifte *exequatur* zorunluluğunun pek çok adli yardımlaşma anlaşmasında halen geçerliliğini koruduğu anlamına gelmektedir.

O hâlde, MÖHUK'un bu konuda çelişkili hükümler içermesi, Türkiye'nin taraf olduğu ikili adli yardımlaşma anlaşmalarının ise hakem kararının kesinleşmesini açıkça şart koşmaları karşısında, bu şart özelinde Sözleşmenin m. VII/1 hükmü ışığında üstün tutulması gereken düzenlemenin New York Sözleşmesi olduğu sonucuna varılmalıdır.

D. İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi

New York Sözleşmesi ile milletlerarası tahkime dair diğer düzenlemeler arasındaki çatışmanın kendisini gösterdiği konulardan ele almak istediğimiz sonuncusu, iptal edilmiş hakem kararlarının tanınması veya tenfizinin mümkün olup olmadığıdır. Bu konunun gerek Türk hukuku gerek karşılaş-

---

139 **Nomer/Ekşi/Öztekin Gelgel**, s. 68-69; **Ruhi**, s. 153; **Öğünç**, s. 829; **Esen**, s. 419-420.

140 Hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu düzenleyen ikili adli yardımlaşma anlaşmalarının yaygın şekilde bu yaklaşımı izlediği yönünde bkz. **Van Den Berg**, s. 108.

141 **Van Den Berg**, s. 108.

tırmalı hukukta New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün oynadığı rol değerlendirilirken hem en çok gündeme gelen hem de hakkında en çok tartışma doğuran konu olduğunu söylemek hatalı olmayacaktır[142].

İptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizinin mümkün olup olmadığı, New York Sözleşmesi'nde doğrudan düzenlenmiş bir konu olup hakem kararının bağlayıcı olması zorunluluğuna da yer verilen m. V/1(e) hükmünde ele alınmaktadır. Söz konusu hükümde tenfiz davasının davalısı tarafından ispatlanması gereken tenfiz engelleri arasında hakem kararının verildiği ülke hukuku veya tâbi olduğu hukuk yönünden yetkili bir makam tarafından iptal edilmiş olmasına da yer verilmektedir.

Esasen New York Sözleşmesi'nin hazırlık süreci incelendiğinde, taraf devletlerin m. VII/1 hükmünün iptal edilmiş hakem kararlarının tanınması veya tenfizine imkân tanınması amacına da hizmet edebilmesi yönünde bir iradeleri olduğunu gösteren herhangi bir veri yer almamaktadır[143]. Ancak hakem kararlarının iptalini gerektiren sebepleri yeknesaklaştıran bir milletlerarası düzenlemenin bulunmaması ve bu durumun her devletçe kendi iç hukukunda düzenlenmesi, kimi zaman tahkimin ruhuna aykırı birtakım iptal gerekçeleriyle hakem kararlarının iptal edilebilmesi sonucunu doğurmaktadır. İşte uluslararası alanda herhangi bir karşılığı olmayan gerekçelerle iptal edilmiş hakem kararlarına başka ülke mahkemelerince etki tanınıp tanınamayacağı sorusu da bu konunun altında yatan tartışmayı oluşturmaktadır[144].

1. Konuya Dair Karşılaştırmalı Hukuktaki Gelişmeler

New York Sözleşmesi'ne taraf devlet mahkemelerince tahkim yeri mahkemelerince de iptal edilmiş hakem kararları hakkında tenfiz kararı verilebildiği görülmektedir. Bu yöndeki kararlar incelendiğinde, temel olarak üç ayrı gerekçeye başvurulduğu görülmektedir. Bunlardan ilki, çalışmamızın konusunu oluşturan New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında daha elverişli hükümlerin bu kararların tanınması veya tenfizine imkân tanımasıdır. İkincisi, milletlerarası tahkimde hakem kararlarının *lex arbitri'*nin hukuk sisteminden bağımsız nitelik taşıdığı ve bu nedenle tanıma ve tenfiz mahkemelerinin tahkim yeri mahkemelerince verilen iptal kararlarıyla bağlı olmadığı düşüncesidir. Başvurulan son gerekçe ise New York Sözleşmesi'nde tanıma ve tenfiz engellerinin düzenlendiği m. V hükmünün İngilizce metninde yer alan "*may be refused*" ifadesinden hareketle, tanıma ve tenfiz

---

142 Aynı yönde bkz. **Poudret/Besson**, s. 824.

143 **Moses**, s. 214; **UNCITRAL Secretariat**, s. 301.

144 **Kocasakal**, s. 143; **Blackaby/Partasides/Redfern**, para. 11.93.

mahkemelerinin tenfiz engelinin varlığını tespit etmelerine rağmen davayı kabul etme yönünde takdir yetkisine sahip oldukları düşüncesidir[145]. Çalışmamızın bu başlığında konuyu temel olarak yalnızca m. VII/1 hükmünü esas alan gerekçe bağlamında ele almakla yetinecek, diğer gerekçelere ise çalışmamızın kapsamını aşmamak gayesiyle yalnızca çalışmamıza katkı sunduğu düzeyde değinilecektir.

İptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizini mümkün gören hukuk düzenlerinin başında, mahkemeleri 1984 yılından beri istikrarlı olarak bu yönde kararlar vermeye devam eden Fransa gelmektedir[146]. Öyle ki Paris İstinaf Mahkemesi Fransız mahkemelerinin artık yerleşik hâle gelen bu içtihadının Fransız hukukunun temel prensiplerinden bir tanesi hâline geldiği tespitini de yapmıştır[147]. Fransız mahkemelerince bu yöndeki kararlarına dayanak yapılan gerekçeler, milletlerarası hakem kararlarının tahkim yeri hukukundan bağımsız olması ve bu nedenle milletlerarası tahkimin genel esasları ışığında değerlendirilmelerinin gerekmesi ile iç hukukta yer alan

---

145 New York Sözleşmesi'nin m. V hükmünün ilk fıkrasının Türkçe tercümesinde tenfiz engelleri sayılmadan önce şu ifade yer almaktadır: "*Aleyhine hakem kararı ileri sürülen taraf talepte bulunmaz ve zikri geçen kararın tanınması ve icrası istenen memleketin yetkili makamı önünde aşağıdaki hususları ispat etmez ise, hakem kararının tanınması ve icrası isteği reddolunamaz*". Sözleşmenin İngilizce metninde ise söz konusu cümle şu şekilde kaleme alınmıştır: "*Recognition and enforcement of the award may be refused, at the request of the party against whom it is invoked, only if that party furnishes to the competent authority where the recognition and enforcement is sought (...)*". Görülebildiği üzere, Sözleşmenin Türkçe tercümesinde maddenin ilk fıkrasında yer alan tenfiz engellerinin varlığı ispatlanmadıkça tanıma veya tenfiz talebinin reddedilemeyeceği şeklinde bir cümle kurgusu yer almaktayken; İngilizce metinde ilk fıkrada yer alan tenfiz engellerinden birinin bulunması hâlinde tanıma veya tenfiz talebinin reddedilebileceği şeklinde adeta tersten kurgulanmış bir cümle bulunmaktadır. Bu hükümden hareketle doktrin ve yargı kararlarında, New York Sözleşmesi m. V'te yer alan tanıma ve tenfiz engellerinden bir tanesi bulunsa dahi mahkemenin talebi kabul veya reddetme bakımından takdir yetkisi sahip olduğu anlayışı kabul görmektedir, bkz. **Van Den Berg**, s. 265; **Akıncı**, Tenfiz, s. 152-153; **Paulsson**, s. 6-7; **Şit**, s. 155; **Ekşi**, İptal, s. 62; **Kalpsüz**, s. 217; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 76-77; **Gül**, s. 135; **Kocasakal**, s. 148; **Hendel/Pérez Nogales**, s. 189, 203; **Ruhi**, s. 75; **Kaytaz Eker**, s. 169; **Akıncı**, Tahkim, s. 649-650; **Born**, s. 3981; **Öğünç**, s. 828; **Dönmez**, s. 122; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 821; **Çavuşoğlu**, s. 415-416.

146 Fransız hukukunda iptal edilmiş hakem kararlarının tenfiz edilebileceğinin artık yerleşik bir içtihat haline geldiği yönünde bkz. **Hendel/Pérez Nogales**, s. 194; **Darwazeh/Grémaud**, s. 382; **Tarman**, Zeynep Derya: "İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 90, 2010, s. 123-138, s. 129.

147 Cour d'appel de Paris, Société Lesbats et Fils v. M. Volker le docteur Grub, 05/10887, 18.01.2007, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=175, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

tenfiz şartları arasında hakem kararının tahkim yeri mahkemelerince iptal edilmiş olmasının yer almaması ve New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında tenfiz açısından daha elverişli olan bu anlayışın üstün tutulmasının gerekmesidir[148]. Gerçekten de Fransız Medeni Usul Kanunu'nda yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunun düzenlendiği m. 1525 hükmünün dördüncü fıkrasında tenfiz talebinin ancak m. 1520 hükmünde sayılan hakem kararlarının iptal sebeplerinden bir tanesinin varlığı hâlinde reddedilebileceği öngörülmüştür. Doğal olarak, söz konusu sebepler arasında da başka bir mahkemece kararın iptal edilmiş olması yer almamaktadır. Dolayısıyla da Fransız Medeni Usul Kanunu uyarınca hakem kararının iptal edilmiş olması Fransız iç hukukuna göre bir tenfiz engeli olarak kabul edilmemektedir ve bu durum New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün uygulama alanı bulmasına imkân tanımaktadır.

İptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizi taleplerine olumlu yaklaşabilen bir diğer hukuk düzeni, ABD hukukudur. ABD mahkemelerinin bu konudaki yaklaşımının Fransız mahkemelerinin aksine istikrarlı olduğunu söylemek ise mümkün değildir[149]. ABD'de tahkim yeri mahkemelerince iptal edilmiş bir hakem kararının tenfizinin mümkün olduğu yönünde verilmiş olan ilk karar, *Chromalloy* kararıdır. Columbia Bölge Mahkemesi'nin söz konusu kararına dayanak gösterdiği iki temel gerekçe, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünün daha elverişli hükümlerin uygulanmasına izin vermesi ve New York Sözleşmesi m. V hükmünde yer alan "*may be refused*" ifadesi-

---

148 Bu yönde kararlar için bkz. Cour de Cassation,1ère Chambre Civile, Société Pabalk Ticaret Şirketi v. Société Anonyme Norsolor, 83-11.355, 09.10.1984, https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007014185 (Erişim Tarihi: 05.05.2026); Cour de Cassation, 1ère Chambre civile, Société Hilmarton Ltd v. Société Omnium de traitement et de valorisation, 92-15.137, 23.03.1994, https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007032023, (Erişim Tarihi: 05.05.2026); Cour d'appel de Paris, République arabe d'Égypte v. Société Chromalloy Aero Services, 95/23025, 14.01.1997, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=147, (Erişim Tarihi: 05.05.2026); Cour de Cassation, 1ère Chambre civile, Agence pour la sécurité de la navigation aérienne en Afrique et à Madagascar (ASECNA) v. M. Issakha N'Doye, 98-11.776, 17.10.2000, https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000007042903, (Erişim Tarihi: 05.05.2026); Cour de Cassation, Société PT Putrabali Adyamulia v. Société Rena Holding et Société Moguntia Est Épices, 05-18.053, 29.06.2007, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=176, (Erişim Tarihi: 05.05.2026); Cour de Cassation, 1ère Chambre Civile, 19-22.932, 13.01.2021, https://www.legifrance.gouv.fr/juri/id/JURITEXT000043045890, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

149 ABD mahkemelerinin konuya yaklaşımının Fransız mahkemeleri kadar radikal de olmadığı yönünde bkz. **Hendel/Pérez Nogales**, s. 201.

dir. Söz konusu kararda mahkemece m. VII/1 hükmüne ilişkin olarak yapılan değerlendirmede, hükmün hâkimleri iç hukukun daha elverişli hükümlerini göz önünde bulundurmakla yükümlü kıldığı vurgulanmış ve bundan hareketle Amerikan iç hukuku incelenmiştir. Tahkim yeri mahkemesince iptale dayanak gösterilen esasa uygulanan hukuk olan Mısır hukukunun yanlış uygulanmış olmasının Federal Tahkim Kanunu'nda[150] bir iptal sebebi olarak sayılmaması karşısında, Columbia Bölge Mahkemesi'nce hakem kararının ABD hukukuna uygun olduğuna ve tenfiz talebinin kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır[151].

Söz konusu karar doktrinde bazı yazarlarca eleştirilmiştir. Zira New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü tanıma veya tenfiz talebi bakımından daha elverişli hükümlerin uygulanmasına imkân tanıyan bir hükümken, ABD mahkemesince Federal Tahkim Kanunu'nda yer alan ve iptal sebeplerini düzenleyen hüküm ile New York Sözleşmesi m. V arasında bir kıyas yapılarak karar verilmiştir. Bu bakımdan, Federal Tahkim Kanunu'nda New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmünden hareketle daha elverişli hüküm olarak uygulanabilecek bir düzenleme bulunmadığı ve bu hükmün tenfiz devletinin taraf olduğu iki veya çok taraflı sözleşmelerde yahut iç hukukunda iptal edilmiş hakem kararlarının tenfiz edilmesine imkân tanıyan bir düzenleme bulunmaması durumunda başvurulabilecek bir hüküm olmadığı savunulmaktadır[152].

1999 tarihli *Baker Marine* kararında ise ABD İstinaf Mahkemesi farklı bir sonuca varmıştır. Söz konusu kararda davacı tarafın tahkim yeri mahkemesi olan Nijerya mahkemesince verilen iptal kararının Amerikan iç hukukunda sayılan iptal sebeplerinden birine dayanmadığı ve bu nedenle Sözleşmenin m. VII/1 hükmü ışığında tenfiz talebinin kabul edilmesi gerektiği yönündeki iddia, taraflarca da uygulanması kararlaştırılmamış olan Ameri-

---

150 Federal Tahkim Kanunu'nun (*Federal Arbitration Act*) İngilizce tam metni için bkz. https://www.law.cornell.edu/uscode/text/9, (Erişim Tarihi: 02.05.2026).

151 United States District Court for the District of Columbia, Chromalloy Aeroservices, Inc. v. Arab Republic of Egypt, 94-2339, 31.07.1996, https://jusmundi.com/en/document/decision/en-chromalloy-aeroservices-inc-v-egyptian-air-force-memorandum-of-the-united-states-district-court-for-the-district-of-columbia-wednesday-31st-july-1996, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

152 **Moses**, s. 216; **Hendel/Pérez Nogales**, s. 199; **Darwazeh/Grémaud**, s. 387, dn. 203; **Çavuşoğlu**, s. 387-388. Bazı yazarlarsa bu eleştiriye iştirak etmemekte ve Federal Tahkim Kanunu'nda yer alan düzenlemelerin daha elverişli hüküm olarak değerlendirilerek uygulanabileceğini düşünmektedirler, bkz. **Born**, s. 3754, dn. 288; **Sampliner**, Gary H.: "Enforcement of Nullified Foreign Arbitral Awards – Chromalloy Revisited", Journal of International Arbitration, Cilt 14, Sayı 3, 1997, s. 141-166, s. 151-153.

kan hukukunun somut olayda uygulanması için hiçbir neden olmadığı gerekçesiyle reddedilmiştir. Mahkeme ayrıca m. V/1 hükmü ışığında takdir yetkisini kullanarak da tenfiz talebinin kabulünün mümkün olmadığı, zira Nijerya mahkemesince verilen hakem kararının yetki aşımı ve usule aykırılık sebebiyle iptali yönündeki karara etki tanınmaması için davacı tarafça yeterli bir sebep de sunulmadığı sonucuna varmıştır[153]. Aynı yıl verilen *Spier* kararında da benzer bir sonuca varılmıştır[154].

Chromalloy kararına getirilen eleştiriler ve *Baker Marine* ile *Spier* kararlarında yapılan tespitler sonrasında verilen kararlarda ise temel odak noktasının New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmündense tenfiz hâkimlerinin m. V/1 hükmü ışığında sahip oldukları takdir yetkisini hangi şartlar altında kullanmaları gerektiğine kaydığı görülmektedir. Öyle ki daha sonraki tarihli önemli kararlardan olan *TermoRio*[155] ve *Pemex*[156] kararlarında New York Sözleşmesi m. VII/1'ye hiç değinilmemiş; tahkim yeri mahkemelerince iptal edilmiş bir hakem kararının ABD'de etki doğurmasının istisnai nitelik taşıdığı ve ancak Amerikan hukukunun temel prensiplerine aykırılık teşkil edecek bir iptal kararının bulunduğu hâllerde hâkimin takdir yetkisini tenfiz kararı vermek yönünde kullanabileceği sonucuna varılmıştır.

Görüldüğü üzere, *Chromalloy* kararında Federal Tahkim Kanunu, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında iptal edilmiş hakem kararlarının tenfizine imkân tanıyabilecek daha elverişli düzenleme olarak değerlendirilmiş, ancak daha sonraları bu yaklaşımdan vazgeçilmiş ve bunun yerine, yabancı mahkemece verilen iptal kararına etki tanınmaması için yeterli bir sebep olup olmadığı Sözleşmenin m. V/1 hükmünde hâkimlere verdiği takdir yetkisi çerçevesinde özel olarak değerlendirilerek ancak böyle bir sebebin

---

153 United States Court of Appeals, Second Circuit, Baker Marine (Nig.) Limited v. Chevron (Nig.) Limited, Chevron Corp., Inc. and others v. Danos and Curole Marine Contractors, Inc., 97-9615 & 97-9617, 12.08.1999, ICCA Yearbook Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXIVa, 1999, s. 909-913.

154 United States District Court, Southern District of New York, Martin I. Spier v. Calzaturificio Tecnica SpA, 22.10.1999 & 29.11.1999, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXV, 2000, s. 1042-1056, s. 1053.

155 United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit, TermoRio S.A. E.S.P. (Colombia) v. Electranta S.P. (Colombia), 06-7058, 25.05.2007, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=652, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

156 United States Court of Appeals, Second Circuit, Corporación Mexicana de Mantenimiento Integral, S. De R.L. De C.V. v. Pemex-Exploración y Producción, 13-4022, 02.08.2016, https://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=3721, (Erişim Tarihi: 05.05.2026).

var olduğuna kanaat getirildiği hâllerde tenfiz kararı verilebileceği kabul edilmeye başlanmıştır[157].

Bu içtihatların da ortaya koyduğu üzere, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü, iptal edilmiş hakem kararlarının tenfizine tüm hukuk sistemlerinde imkân yaratabilecek bir düzenleme değildir. Bu hükmün söz konusu sonuca yol açabilmesi için tenfiz ülkesinin mevzuatında iptal edilmiş hakem kararlarının tenfiz edilebileceğini öngören bir düzenleme bulunmalıdır. Dolayısıyla, örneğin iç hukukunda yer alan tenfiz şartları New York Sözleşmesi m. V'i tekrar etmekten ibaret olan bir devlette New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında uygulanabilecek daha elverişli bir düzenlemenin varlığından söz edilemeyecektir[158].

2. Konunun Türk Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Karşılaştırmalı hukukta iptal edilmiş hakem kararlarının tenfizine olanak tanıyan hukuk düzenlerini ele aldıktan sonra konunun Türk hukuku çerçevesinde de ele alınmasında fayda görmekteyiz[159]. Türk hukukunda iptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizini mümkün kılan bir iç hukuk düzenlemesi bulunmamaktadır. Zira MÖHUK m. 62/1(h) hükmü "*verildiği yerin yetkili mercii tarafından iptal edilmiş*" olmasını bir tenfiz engeli olarak düzenlemektedir. Söz konusu hüküm, New York Sözleşmesi m. V hükmünün aksine hâkime herhangi bir takdir yetkisi tanımamakta ve kesin bir dille bu tür kararlara etki tanınmasının mümkün olmadığını öngörmektedir[160]. Hüküm bu yönüyle tenfiz hâkiminin takdir yetkisini ortadan kaldırdığından New York Sözleşmesi'ne nazaran daha ağır bir tenfiz koşulu getirmektedir.

Öte yandan, New York Sözleşmesi m. V/1(e) hükmünün hakem kararının verildiği ülke hukuku yönünden yetkili makamlar yanında, kararın tâbi olduğu hukuk yönünden yetkili makamca iptal edilmiş olmasını da bir tenfiz engeli olarak görmesi yönündeki düzenlemesi bakımından farklı bir yorum yapılmalıdır. Söz konusu ibare MÖHUK m. 62/1(h) hükmünde yer almadığından, hâkimlere takdir yetkisi tanımaması itibariyle daha ağır koşullar getirdiğini tespit ettiğimiz söz konusu hükmün bu yönüyle daha elverişli

---

157 **Hendel/Pérez Nogales**, s. 199; **Born**, s. 3987; **Darwazeh/Grémaud**, s. 388.

158 **Hendel/Pérez Nogales**, s. 193.

159 Henüz Türk mahkemelerinin iptal edilmiş hakem kararlarının tenfizi yönünde bir taleple karşılaşmadıkları yönünde bkz. **Ekşi**, İptal, s. 137; **Tarman**, s. 134.

160 Aynı yönde bkz. **Gül**, s. 135; **Kocasakal**, s. 148; **Ruhi**, s. 156; **Öğünç**, s. 831-832; **Akıncı**, Tahkim, s. 650; **Dönmez**, s. 122; **Özel/Erkan/Pürselim/Karaca**, s. 815-816; **Çavuşoğlu**, s. 413.

hüküm olarak değerlendirilebileceği ve böyle bir durumun varlığı hâlinde daha lehe olan MÖHUK'a göre hakem kararına etki tanınmasının mümkün olabileceği söylenebilecektir[161].

Türkiye'nin taraf olduğu ve yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizine dair düzenlemeler içeren ikili adli yardımlaşma anlaşmaları bakımından ise durum daha ilginçtir. Zira tespit edebildiğimiz kadarıyla Türkiye'nin taraf olduğu hiçbir adli yardımlaşma anlaşmasında iptal edilmiş hakem kararlarının tanınması ve tenfizini yasaklayan bir düzenleme bulunmamaktadır[162]. Ancak söz konusu anlaşmaların yaygın şekilde tenfizi istenilen hakem kararlarının kesinleşmesini şart koştuğunu da ifade etmiştik. Bu durumda söz konusu anlaşmaların esasen iptal edilmiş kararların tenfizine de imkân tanımadığı kanaatindeyiz[163]. Bu çerçevede, New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında birden fazla düzenlemenin ilgili hükümlerinin bir araya getirilerek uygulanmasının ancak tenfiz engellerinin kendi içindeki bütünlüğü bozulmadan uygulanması durumunda mümkün olabileceği yönündeki görüşümüz ışığında, iptal edilmiş hakem kararlarının tenfizini tek başına bir tenfiz engeli olarak düzenlemeyen ikili adli yardımlaşma anlaşmalarının bu yönüyle New York Sözleşmesi'ne nazaran daha elverişli düzenleme olarak değerlendirilemeyeceği kanısındayız.

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında iptal edilmiş hakem kararlarına etki tanınması bakımından uygulama alanı bulup bulamayacağı ele alınması gereken son düzenleme, 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi'dir. Cenevre Sözleşmesi'nin New York Sözleşmesi'ni tamamlayıcı nitelikte bir milletlerarası sözleşme olduğu yukarıda ifade edilmişti. Cenevre Sözleşmesi'nin tamamlayıcı rolünün kendisini gösterdiği alanlardan bir tanesi, m. IX/2 hükmüdür. Sözleşmenin "*Hakem Kararlarının İptali*" başlıklı m. IX hükmünün ilk fıkrasında hakem kararının iptali sebepleri sınırlı sayıda sayılmakta; ikinci fıkrasında ise söz konusu iptal sebepleri ile New York Sözleşmesi'nde düzenlenen tanıma ve tenfiz şartları arasında bir bağlantı kurulmaktadır. Söz konusu ikinci fıkra hükmüne göre, ilk fıkrada yer almayan bir iptal sebebine dayanarak bir hakem kararının iptal edilmiş olması durumun-

---

161 **Ekşi**, İptal, s. 136; **Öğünç**, s. 830-831; **Dönmez**, s. 196-197; **Çavuşoğlu**, s. 414.

162 Hakem kararlarının iptal edilmiş olmasının ikili adli yardımlaşma anlaşmalarında genellikle açıkça bir tenfiz engeli olarak öngörülmediği yönünde bkz. **Van Den Berg**, s. 107.

163 **Dönmez**, s. 198. Doktrinde **Ekşi** ise ikili adli yardımlaşma anlaşmalarında bu tenfiz engelinin açıkça düzenlenmemiş olması itibariyle ilgili anlaşmalarını New York Sözleşmesi'ne nazaran daha elverişli düzenleme olarak değerlendirmekte, ancak bu kanaatine rağmen Türk mahkemelerince tarafımızca savunulan görüşe iştirak edilmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir, bkz. **Ekşi**, İptal, s. 136-137.

da hem New York hem de Cenevre Sözleşmesi'nin uygulama alanı bulduğu hâllerde tenfiz mahkemesi New York Sözleşmesi m. V/1(e) hükmü kapsamında bu iptal kararını dikkate almayacak ve kararı tenfiz edecektir[164]. Cenevre Sözleşmesi m. IX/1 hükmünün ilk fıkrasında sayılan iptal sebepleri[165], esasen New York Sözleşmesi m. V/1'de sayılan ilk dört tanıma ve tenfiz engeliyle örtüşmektedir[166]. Dolayısıyla, eğer tahkim yeri mahkemesince bir

---

164 Sözleşmenin Türkçe metni şu şekildedir: "*İşbu maddenin 1 inci paragrafının hükmü, New York Sözleşmesi'ne taraf olan Akit Devletler arasındaki münasebetlerde münhasıran yukarıda sayılan iptal sebeplerine hasretmek neticesini doğurur.*" Belirtmek gerekir ki bu tercüme eksik ve bu nedenle yanıltıcıdır, zira Türkçe metinden "*münhasıran yukarıda sayılan iptal sebeplerine hasretmek*" ifadesinin tam olarak neyi kastettiği anlaşılamamaktadır. İngilizce metin ise açıkça ilk fıkra hükmünün New York Sözleşmesi m. V/1(e)'nin yalnızca Cenevre Sözleşmesi m. IX/1 hükmünde sayılı iptal sebepleriyle sınırlı olarak uygulanmasından bahsetmektedir: "*In relations between Contracting States that are also parties to the New York Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards of 10th June 1958, paragraph 1 of this Article limits the application of Article V(1)(e) of the New York Convention solely to the cases of setting aside set out under paragraph 1 above.*" Türkçe tercümeye dair benzer bir eleştiri için bkz. **Kocasakal**, s. 145-146.

165 Cenevre Sözleşmesi m. IX/1: "*İşbu Sözleşmeye tâbi bir hakem kararının Akit bir Devlet ülkesinde iptal edilmesi, iptalin karar altına alındığı Devlet hakem kararının, ülkesi içinde verildiği veya kanununun hükmüne tebean ittihaz edildiği devlet olmadıkça ve iptal kararı aşağıda yazılı sebeplerden birine dayanılarak verilmedikçe, hakem kararını diğer bir Akit Devlet ülkesinde tanımadan veya icradan çekinme sebebi teşkil etmeyecektir.*

a) Hakemlik anlaşması akdeden taraflar haklarında tatbiki gereken kanun gereğince ehliyetsiz iseler veya zikri geçen anlaşma taraflarca tâbi kılındığı kanuna, eğer bu bapta sarahat mevcut değilse hakem kararının verildiği memleket kanununa göre hükümsüz ise; veya

b) İptal talebinde bulunan taraf hakemin tayininden veya hakem prosedüründen usulü dairesinde haberdar edilmemiş, yahut da diğer bir sebep yüzünden iddia ve müdafaa vasıtalarını ikame etmek imkanını elde edememiş ise; veya

c) Hakem kararı, hakem mukavelesinde veya hakem şartında derpiş edilmeyen bir uyuşmazlığa ilişkin ise yahut hakem mukavelesi veya hakem şartının şumülünü aşan hükümler ihtiva ediyor ise, bununla beraber hakem kararının hakemliğe tâbi tutulan meseleler hakkındaki hükümleri bunun dışında kalan hükümlerinden ayırt edilebilecek durumda ise hakemliğin şümulüne giren hükümlerin iptal cihetine gidilmeyebilir.

d) Hakem mahkemesinin teşekkülü veya hakem usulünün cereyanı tarafların anlaşmasına ve anlaşma olmayan hallerde, işbu sözleşmenin IV. madde hükmüne uygun olmamış ise,"

166 **Van Den Berg**, s. 96; **Akıncı**, Tenfiz, s. 113; **Paulsson**, s. 10; **Gaillard/Savage**, s. 999; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 718; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 118; **Gül**, s. 127-128, dn. 404; **Kocasakal**, s. 145; **Born**, s. 3974; **Darwazeh/Grémaud**, s. 381; **Çavuşoğlu**, s 409, dn. 142.

hakem kararı iptal edilmişse ve mahkemece iptale dayanak gösterilen sebep Cenevre Sözleşmesi m. IX/1 hükmünde yer almayan bir sebepse, örneğin karar *lex arbitri*'nin kamu düzenine aykırı olması veya *lex arbitri*'ye göre tahkime elverişsiz olması gerekçesiyle iptal edilmişse, tanıma veya tenfiz talebiyle kendisine başvurulan Türk mahkemesinin salt bu gerekçeyle davayı reddetmesi mümkün olamayacaktır[167]. Nitekim Slovenya mahkemesince kamu düzenine aykırılık gerekçesiyle iptal edilmiş bir hakem kararının Avusturya ve Almanya'da tenfizi yönündeki taleplere ilişkin olarak da her iki devlet mahkemesince Cenevre Sözleşmesi m. IX/2'e atıf yapmak suretiyle tenfiz taleplerinin kabul edildiği görülmektedir[168]. Doktrinde Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan bu düzenlemenin varlık sebebinin, tahkime elverişlilik ve kamu düzeni kavramlarının her hukukta farklı şekilde algılanabilmesi[169] ve tahkim yeri hukukunun bu yöndeki tercihinin tenfiz yeri hukukuna dayatılmaması gerektiği yönündeki düşünce[170] olduğu ifade edilmektedir. O hâlde, Türk hukuku bakımından da iptal edilmiş hakem kararlarının tenfizine olanak tanıyan ve New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü ışığında öncelikle uygulama alanı bulabilecek bir pozitif hukuk düzenlemesinin bulunduğu sonucuna varılmalıdır. Öte yandan, elbette tanınması veya tenfizi istenilen hakem kararı doğrudan tenfiz ülkesinin kamu düzenine aykırıysa veya o devlet hukukuna göre tahkime elverişsiz bir konuda verilmişse, artık Cenevre Sözleşmesi m. IX/2'nin getirdiği sınırlama gündeme gelmeyecek ve bu durum New York Sözleşmesi m. V/2 uyarınca başlı başına bir tenfiz engeli teşkil edecektir[171].

SONUÇ

New York Sözleşmesi, belki de tüm dünyada milletlerarası tahkim denildiğinde akla gelen ilk düzenlemedir. Bu önemli Sözleşmenin en önemli hükümlerinden bir tanesi de "daha elverişli düzenlemeden yararlanma hükmü" (*more-favorable-right provision*) olarak anılan m. VII/1 hükmüdür.

---

167 **Akıncı**, Tenfiz, s. 112; **Gaillard/Savage**, s. 999; **Lew/Mistelis/Kröll**, s. 718; **Poudret/Besson**, s. 828; **Moses**, s. 215; **Tarman**, s. 136-137; **Bahçekapılı Vincenzi**, s. 118; **Gül**, s. 127-128, dn. 404; **Kocasakal**, s. 145; **Öğünç**, s. 822; **Çavuşoğlu**, s. 409-410.

168 Oberster Gerichtshof, Kajo-Erzeugnisse Essenzen GmbH v. DO Zdravilisce Radenska, 20.10.1993 and 23.02.1998, ICCA Yearbook of Commercial Arbitration, Albert Jan van den Berg (Ed.), Cilt XXIVa, 1999, s. 919-927, s. 923; Oberlandesgericht München, 17 U 6591/93, 13.02.1995, para. 17 (Beck Online, Erişim Tarihi: 17.05.2026).

169 **Kocasakal**, s. 145; **Öğünç**, s. 823.

170 **Gaillard/Savage**, s. 1001.

171 Bu yönde bkz. **Poudret/Besson**, s. 828; **Öğünç**, s. 822.

Çalışmamızda çeşitli boyutlarıyla ele alınmaya çalışılan bu hüküm, bir hukuk düzeninde yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusunu ele alan tek düzenlemenin New York Sözleşmesi olmaması durumunda hangi düzenlemenin üstün tutulacağı sorusunu cevaplamak amacıyla sevk edilmiş ve çözüm yolu olarak tenfiz sonucunu kolaylaştıracak veya mümkün kılacak düzenlemenin üstün tutulması gerektiğini öngörmüştür. Sözleşme söz konusu "maksimum verimlilik" ("*maximum efficiency"*) anlayışını kabul etmek suretiyle, imzalanmasından bu yana geçen neredeyse yetmiş yıllık süreçte zamanın koşullarına yenik düşmemeyi ve içeriğine dokunulmamasına karşın tahkim yanlısı sonuçlar doğmasını her geçen gün temin etmeye devam etmeyi başarmıştır.

New York Sözleşmesi m. VII/1 hükmü hiç şüphesiz Türk hukuku açısından da oldukça önemlidir. Zira Türk hukukunda New York Sözleşmesi'ne ek olarak hem MÖHUK'ta hem de Türkiye'nin taraf olduğu pek çok ikili adli yardımlaşma anlaşmasında yabancı hakem kararlarının tanınması ve tenfizi konusuna ilişkin hükümler yer almaktadır. Katıldığımız görüş uyarınca Sözleşmenin m. VII/1 hükmünün uygulanması için davacı tarafın talepte bulunmasının şart olmaması ve hâkimlerin re'sen daha elverişli olduğu kanısına vardığı hükmü uygulayabilmeye yetkili olması karşısında, aynı konuyu düzenleyen bu düzenlemeler arasındaki ilişkinin iyi şekilde anlaşılması önemlidir.

Bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında gerek MÖHUK gerek ikili adli yardımlaşma anlaşmalarının ağırlıklı olarak hakem kararlarının tenfizi konusunu New York Sözleşmesi'ne nazaran daha ağır koşullara bağladığı görüldüğünden, önceliğin kural olarak Sözleşmeye verilmesi gerektiğini sonucuna varılmalıdır. Sözleşmeyi bahsi geçen diğer düzenlemelere göre tenfiz açısından daha elverişli kılan başlıca sebepler arasında, MÖHUK m. 62/1 hükmünün aksine Sözleşme m. V/1 hükmünün tenfiz engellerinin varlığına rağmen hâkime davayı kabul etme bakımından takdir yetkisi tanıması ve pek çok adli yardımlaşma anlaşmasının aksine hakem kararlarının kesinleşmesini aramayıp bağlayıcılık kazanmasını yeterli görmesi ile davacıların tenfiz dava dilekçesi ekinde ibraz etmesi gereken belgelerin sayısının daha az olması yer almaktadır.

Ancak birden fazla düzenlemenin daha elverişli hükümlerinin kendi içlerindeki bütünlük bozulmayacak şekilde bir arada uygulanmasının mümkün olduğu sonucuna vardığımızdan, mevzuatımızda yer alan ve New York Sözleşmesi'ne nazaran bazı yönleriyle daha elverişli hükümler içeren düzenlemelerin de gözetilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, tahkim anlaşmalarının şekli geçerliliği konusunda MTK m. 4/2 hükmünün New York Sözleşmesi

m. II/2 hükmüne nazaran üstün tutulması gerekmektedir. Ayrıca, uygulama alanı sınırlı olmakla beraber, Sözleşmenin m. V/1(e) hükmünün aksine hakem kararının tâbi olduğu hukuk yönünden yetkili makamca iptal edilmiş olması MÖHUK m. 62/1(h)'de bir tenfiz engeli olarak sayılmadığından, böyle bir durumun varlığı hâlinde MÖHUK'a üstünlük tanınabilecek ve söz konusu karara etki tanınabilecektir. Benzer şekilde, 1961 tarihli Cenevre Sözleşmesi de gerek m. I/2 hükmünde yer alan tahkim anlaşmalarının şekline ilişkin düzenlemesi gerekse de m. IX/2 hükmünde yer alan ve New York Sözleşmesi m. V/1(e) hükmü kapsamında tenfiz engeli olarak dikkate alınabilecek olan iptal sebeplerini kısıtlayan düzenlemesiyle New York Sözleşmesi'ne nazaran öncelikle uygulanacak nitelikte hükümler içermektedir.

KAYNAKÇA

Akıncı, Ziya: Milletlerarası Tahkim, 6. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2021, (Tahkim).

Akıncı, Ziya: Milletlerarası Ticarî Hakem Kararları ve Tenfizi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, Ankara 1994, (Tenfiz).

Algan, Doğukan: Medeni Usul Hukukunda Sürpriz Karar Verme Yasağı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2025.

Bahçekapılı Vincenzi, Senem: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının New York Konvansiyonu Uyarınca Tenfizi", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt 36, Sayı 1, 2016, s. 73-126.

Blackaby, Nigel/**Partasides**, Constantine/**Redfern**, Alan: Redfern and Hunter on International Arbitration, 7. Bası, Oxford University Press, 2023.

Bolayır, Nur: Medenî Usul Hukuku'nda Hâkimin Hukuku Re'sen Uygulaması İlkesi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Born, Gary: International Commercial Arbitration, 3. Bası, Kluwer Law International, Alphen aan den Rijn 2021.

Covo, Jacques: "Yurtdışında En Rağbet Edilen Sektörel Tahkim Merkezleri", Lexpera Blog, 15.01.2024, https://blog.lexpera.com.tr/yurtdisinda-en-ragbet-edilen-sektorel-tahkim-merkezleri, (Erişim Tarihi: 13.04.2026).

Çavuşoğlu, Sercan: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının Tenfiz Edilebilirliği", Tahkim Yargılaması ve Hakem Kararı Üçüncü Bölüm, Mustafa Erkan/Candan Yasan Tepetaş/Can Yöney/Ayşenur Öztürk Kayıklık (Ed.), Tahkim Okulu Paneller Serisi Cilt-4, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2026, s. 363-426.

Darwazeh, Nadia/**Grémaud**, Sophie: "New York Convention, Article V(1)(e) [Non-Binding Award]", Herbert Kronke/Patricia Nacimiento/Dirk Otto/Nicola Christine Port (Ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2. Bası, Kluwer Law International, 2024, s. 347-400.

Doğan, Vahit/**Yılmaz**, Alper Çağrı/**Ayhan İzmirli**, Lale: Milletlerarası Özel Hukuk, 12. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2025.

Dönmez, Cansu: Verildiği Ülkede İptal Edilen Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.

Ekşi, Nuray: New York Konvansiyonuna Göre İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tenfizi, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009, (İptal).

Ekşi, Nuray: "Yargıtay Kararları Işığında Yabancı Hakem Kararlarının Tenfizinde Kamu Düzeni", Public and Private International Law Bulletin, Cilt 40, Sayı 1: Prof. Dr. Cemal Şanlı'ya Armağan, 2020, s. 143-201, (Kamu Düzeni).

Erdönmez, Güray: "§ 8. Medenî Usûl Hukukuna Hâkim Olan İlkeler", Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, Cilt 1, Hakan Pekcanıtez/ Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz (Ed.), 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 775-922.

Esen, Emre: Milletlerarası Tahkim, Filiz Kitabevi, İstanbul 2025.

Fouchard, Philippe: "Suggestions pour accroître l'efficacité internationale des sentences arbitrales", Revue de l'arbitrage, Sayı 4, 1998, s. 653-672.

Gaillard, Emmanuel/**Savage**, John: Fouchard, Gaillard, Goldman on International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, Lahey 1999.

Goode, Roy: "The Role of the Lex Loci Arbitri in International Commercial Arbitration", Arbitration International, Cilt 17, Sayı 1, 2001, s. 19-40.

Gül, Mehmet Akif: New York Sözleşmesi Bağlamında Usûlî Tenfiz Engelleri, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2016.

Güngör, Gülin: Türk Milletlerarası Özel Hukuku, 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2026.

Hendel, Clifford J./**Pérez Nogales**, María Antonia: "Chapter 12: Enforcement of Annulled Awards: Differences Between Jurisdictions and Recent Interpretations", 60 Years of the New York Convention: Key Issues and Future Challenges, Katia Fach Gomez/Ana M. Lopez-Rodriguez (Ed.), Kluwer Law International, 2019, s. 185-206.

Kalpsüz, Turgut: Türkiye'de Milletlerarası Tahkim, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2010.

Kaytaz Eker, Bihter: Harmonising Role of the New York Convention, Yetkin Yayınları, Ankara 2020.

Kocasakal, Hatice: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının Tenfiz Edilebilirliği", Yabancı Mahkeme ve Hakem Kararlarının Ta-

nınması ve Tenfizinde Güncel Gelişmeler, Süheylâ Balkar Bozkurt (Ed.), On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2018, s. 139-148.

Kronke, Herbert: "New York Convention, Article II [Arbitration Agreements]", Herbert Kronke/Patricia Nacimiento/Dirk Otto/Nicola Christine Port (Ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2. Bası, Kluwer Law International, 2024, s. 25-114.

Kuru, Baki/**Aydın**, Burak: İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medenî Usul Hukuku Ders Kitabı, 6. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.

Lew, Julian M./**Mistelis**, Loukas A./**Kröll**, Stefan M.: Comparative International Commercial Arbitration, Kluwer Law International, 2003.

Meriç, Nedim: "Medeni Yargılama Hukukunda Tasarruf ve Taleple Bağlılık İlkesinin Kapsamı ve Bazı Güncel Kararların Değerlendirilmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 2: MİHBİR Özel Sayısı, 2014, s. 23-63.

Moses, Margaret L.: The Principles and Practice of International Commercial Arbitration, Cambridge University Press, New York 2008.

Nomer, Ergin/**Ekşi**, Nuray/**Öztekin Gelgel**, Günseli: Milletlerarası Tahkim Hukuku, Cilt 1, 4. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2013.

Otto, Dirk: "New York Convention, Article VII [Other Enforcement Regimes]", Herbert Kronke/Patricia Nacimiento/Dirk Otto/Nicola Christine Port (Ed.), Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards: A Global Commentary on the New York Convention, 2. Bası, Kluwer Law International, 2024, s. 547-566.

Öğünç, Esra: "Verildiği Ülkede İptal Edilen Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 70, Sayı 3, 2021, s. 801-839.

Özel, Sibel: Milletlerarası Ticari Tahkimde Kanunlar İhtilafı Meseleleri, 2. Bası, Legal Yayıncılık, İstanbul 2024.

Özel, Sibel/**Erkan**, Mustafa/**Pürselim**, Hatice Selin/**Karaca**, Hüseyin Akif: Milletlerarası Özel Hukuk, 3. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2024.

Öztekin Gelgel, Günseli: "New York Konvansiyonu'na Göre Hakem Kararlarının Tenfizinde Yargıtay'ın Bazı Kararlarının Değerlendirilmesi", Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Cilt 22, Sayı 2, Prof. Dr. Ergin Nomer'e Armağan, 2002, s. 1137-1158.

Paulsson, Jan: "Enforcing Arbitral Awards Notwithstanding Local Standard Annulments", Asia Pacific Law Review, Cilt 6, Sayı 2, 1998, s. 1-28.

Pekcanıtez, Hakan: "§ 9. Dava Hakkında Genel Bilgiler", Pekcanıtez Usul Medeni Usul Hukuku, Cilt 2, Hakan Pekcanıtez/Muhammet Özekes/Mine Akkan/Hülya Taş Korkmaz (Ed.), 15. Bası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2017, s. 923-1107.

Pekcanıtez, Hakan: "Hukuki Dinlenilme Hakkı", Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir 2000, s. 753-791.

Poudret, Jean-François/**Besson**, Sébastien: Comparative Law of International Arbitration, Sweet & Maxwell, Zürih 2007.

Ruhi, Ahmet Cemal: 1958 Tarihli New York Sözleşmesi Çerçevesinde Yabancı Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.

Sampliner, Gary H.: "Enforcement of Nullified Foreign Arbitral Awards - Chromalloy Revisited", Journal of International Arbitration, Cilt 14, Sayı 3, 1997, s. 141-166.

Şanlı, Cemal/**Esen**, Emre/**Ataman Figanmeşe**, İnci: Milletlerarası Özel Hukuk, 12. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2025.

Şit, Banu: Kurumsal Tahkim ve Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi, İmaj Yayınevi, Ankara 2005.

Tanrıver, Süha: Medeni Usul Hukuku, Cilt 1, Yetkin Yayınları, Ankara 2016.

Tarman, Zeynep Derya: "İptal Edilmiş Hakem Kararlarının Tanınması ve Tenfizi", Türkiye Barolar Birliği Dergisi, Sayı 90, 2010, s. 123-138.

UNCITRAL: Recommendation regarding the interpretation of article II, paragraph 2, and article VII, paragraph 1, of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards, done in New York, 10 June 1958, adopted by the United Nations Commission on International Trade Law on 7 July 2006 at its thirty-ninth session, A/61/17, Annex II, https://uncitral.un.org/sites/default/files/media-documents/uncitral/en/a2e.pdf, (Erişim Tarihi: 14.04.2026).

UNCITRAL Secretariat: Guide on the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), New York 2016, https://newyorkconvention1958.org/pdf/guide/2016_Guide_on_the_NY_Convention.pdf, (Erişim Tarihi: 13.04.2026).

UNCITRAL Working Group II (Arbitration): Settlement of commercial disputes - Preparation of uniform provisions on written form for

arbitration agreements - Article II(2) of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958), Note by the Secretariat, A/CN.9/WG.II/WP.139, 14.12.2005, https://docs.un.org/en/A/CN.9/WG.II/WP.139, (Erişim Tarihi: 13.04.2026).

Van Den Berg, Albert: The New York Arbitration Convention of 1958, Kluwer Law, Lahey 1981.